Naturvetenskapliga fakulteten

Kollektivt boende

- en studie av Majviken, ett modernt livsstilsboende i Göteborg

Klas Modin

Uppsats för avläggande av filosofie kandidatexamen i Kulturvård, Bebyggelseantikvariskt program
15 hp
Institutionen för kulturvård
Göteborgs universitet

2011:41

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Kollektivt boende

- en studie av Majviken, ett modernt livsstilsboende i Göteborg

Klas Modin

Handledare: Ulrich Lange

Kandidatuppsats, 15 hp
Bebyggelseantikvariskt program
Lå 2010/11

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Institutionen för kulturvård

ISSN 1101-3303
ISRN GU/KUV—11/41—SE

UNIVERSITY OF GOTHENBURG
Department of Conservation
P.O. Box 130
SE-405 30 Göteborg, Sweden

www.conservation.gu.se
Tel +46 31 7864700
Fax +46 31 786 47 03

Program in Integrated Conservation of Built Environments
Graduating thesis, BA/Sc, 2011

By: Klas Modin
Mentor: Ulrich Lange

Cohousing– a study of Majviken, a modern lifestyle resident in Gothenburg

This essay is the final piece of my eduacation. The essay contains material that have been produced from a study that have been made in Majviken, Gothenburg, one of many cohousing communitys in Sweden. The special quality this building poses is that is was originally built as a cohousing living but in the past 25 years is has been a housing estate without any form of service function included.
During the last year the whole house have been remodeled and a new kind of livingconcept have been created, a lifestyle living with many different kinds of service functions included, hostess, common premises for the residents with things suchs as gym, saunas, movietheater and relaxation areas.
The study is about the residents living in Majviken, and how they feel about the new way of living but also how it affect their lives. What do the new living lifestyle stand for?
My original intention have also been to observe and make interwievs with the residents to capture their thoughts and in the end have the possibilty to summarize and compare how it was before the redmodeling.

Kollektivt boende - en studie av Majviken,
ett modernt livsstilsboende i Göteborg
Language of text: Svenska
Number of pages: 44
Keywords: commune living, Majviken,
comparision, summarize, historically

ISSN 1101-3303
ISRN GU/KUV—11/41--SE

Innehållsförteckning

1. Inledning 9
1.1 Ämnesbakgrund 9
1.2 Syfte 9
1.3 Frågeställningar 10
1.4 Metod och material 10
1.5 Avgränsningar i material 11
1.6 Forskningsläget 11
1.7 Värdegrund 12
1.8 Uppsatsens disposition 12
2. Kollektivhus 12
2.1 Definition av kollektivhustermen 12
2.2 Kollektivhusens tidiga historia 13
2.3 Ett Europa i förändring 14
2.4 Förändrade sociala strukturer och ändrad samhällssyn 15
2.5 Boendeformer diskuteras 16
2.6 Kollektivhus i Sverige. 18
3. Majviken – fallstudien för uppsatsen 20
3.1 Majvikens gestaltning 20
3.2 Ursprungskoncept 22
3.3 Nytt boendekoncept arbetas fram 23
3.4 Demokratisk process 23
3.5 Nya Majviken tar form 24
3.6 Andra etappen – Klubb Majviken 25
3.7 Referensgruppen 25
4. Diskussion 26
4.1 Definitioner av kollektivhusbegreppet 26
4.2 Kollektivhus förr och nu - Majviken 27
4.3 Slutsatser av studien 29
5. Sammanfattning 31
6. Käll- och litteraturförteckning 32
6.1 Otryckta källor – Muntliga källor och arkiv 32
6.2 Tryckta källor - Litteratur 32
6.3 Tryckta källor – Internet 33
7. Illustrationsförteckning 33
8. Bilagor 34
8.1 Frågeformulär för intervjuer 34
8.2 Transkriberade intervjuer 35

1. Inledning

Det första kapitlet består av uppsatsens uppbyggnad med en inledande del där ämnet presenteras och som följs åt av frågeställningen, syfte, tidigare forskning, värdegrund för uppsatsen men även tillvägagångssätt för uppsatsens tillkomst samt gjorda avgränsningar inom ämnet.

1.1 Ämnesbakgrund

Kollektivhus är något som alltid har intresserat mig och under utbildningens tre år har ämnet tagits upp ett par gånger, men aldrig djupare diskuterats. Själva begreppet kollektivhus som ämne är större än vad man först tänker, och det innehåller många nivåer som tillsammans skapar ett ämnesområde som är otroligt intressant. I forskningen har kollektivhusbegreppen diskuterats och forskats på under lång tid, och den komplexitet som ämnet medför skapar också en spänning i ämnet och gör det så intressant att studera. Den kollektiva boendeformen som är föremål för den här undersökningen utgår från den mer moderna kollektiva formen av boende som vuxit fram under 1900-talet. Anledningarna till dess framväxt är många och förändringar i samhället har haft sin påverkansgrad. Den synen vi har på kollektiva boendeformer idag kommer nog främst från de kollektiv som uppstod under 1960- och 70-talen som en mer eller mindre politisk motreaktion mot det dåtida samhällets struktur.

Värt att ta upp är att den kollektiva boendeformen är betydligt äldre och mer komplex än så, och det första kollektivhus som uppfördes i Sverige tillkom redan under tidigt 1930-tal. Anledningen då var främst att man skulle frigöra människan från hemmets sysslor och istället för att göra saker själv skulle tjänster kunna köpas direkt i sitt eget boende. Under 1960- och 70-talen uppfördes parallellt med de mer politiska kollektiven något som mer liknar storhushåll, där man tillsammans skapade gemenskaper i större hyreshus genom att ha gemensam mathållning. Under de senaste åren har inte den kollektiva boendeformen varit särskilt vanlig, men sakta har boendeformen börjat återta sin roll som alternativ och även nya former av kollektiva boendeformer tillkommer.
Anledningen till att den här uppsatsen kommit till är för att jag själv är boende i ett hyreshus som ursprungligen byggdes som kollektivhus och som nu återinfört ett nyskapat boendekoncept som ser till den moderna människans behov. Utifrån den ingången har jag valt att möta människorna i huset för att få ta del av deras syn på och upplevelse av den stora förändring som blivit i och med införandet av boendekonceptet. De boendes tankar har senare legat till grund för den diskussion som förs i slutkapitlet.

Problemställningarna som legat till grund för uppsatsen är att se hur detta nya boendekoncept påverkar den enskilda människan i boendeformen och få deras syn på sin egen boendeform. Ett problem har varit att ingen tidigare studie som kan ses som aktuella har gjorts vilket i sin tur gör att inget material funnits att jämföra studien av Majviken med.

1.2 Syfte

Syftet med den här undersökningen är att lyfta fram hur det är att leva i ett boende av kollektiv karaktär och som nu genomgår stora förändringar för att på ett ännu tydligare sätt utmärka sig som ett livsstilsboende för den moderna människan. Viljan av att lyfta fram

individen, den boendes syn på och upplevelse av förändringen står i fokus samtidigt som syftet också är att se hur den kollektiva boendeformen står sig i förhållande till vanliga boenden. Det är allmänt känt att kärnfamiljen inte längre är normbildande och att alternativa familjekonstellationer bildas, som i sin tur kan påverka val av boende.
Genom att fundera i banor likt dessa vill jag lyfta fram och se vilka kvalitéer som kan tänkas finnas och vad det är som gör att människor väljer att bo i boende av det här slaget.

1.3 Frågeställningar

Studien har utgått ifrån kollektivhuset Majviken. Som grund för hela studien har ett antal frågeställningar som tidigt sattes upp använts som riktlinje för resultaten skulle uppnås men också för att strukturera upp egna tankegångar. Samtliga frågeställningar har utgått från hur alternativa boendeformer har tagit sig utryck i Sverige. Övergripande frågor som studien är uppbyggd kring är hur kollektivhusformen ser ut idag och hur denna fungerar i ett modernt samhälle med en befolkning som ställer allt högre krav på såväl boende som tillgängligheten på olika sorters servicefunktioner. Frågorna som arbetet kommer att följa är:

- Hur och när uppstod kollektivhusboendeformen i Sverige och hur har den kommit att förändras till den form den har idag med utgångspunkt i Majviken?

- Hur upplevs boendeformen av boende i kollektivhuset Majviken och hur ser de på införandet av det nya livsstilsboendet?

- Är den kollektiva boendeformen på väg att förändras och återkomma i ny form för att attrahera nya grupper människor?

1.4 Metod och material

Metoden har att varit att jämföra Majvikens återinförda och nyskapade boendekoncept med det tidigare kollektivboendekoncept som fanns i huset. Materialet består av intervjuer och samtal som gjorts med boende i huset. Flera av dem som varit delaktiga i kunskapsbyggandet har egna erfarenheter av hur kollektivboendet fungerande innan nedläggningen på 1980-talet.
Fokus i studien har legat på den boendes upplevelse och utifrån en frågelista har intervjuer och samtal skett för att fånga deras åsikter, syn och upplevelse av det egna boendet. Val av metod grundar sig på att det inte finns tidigare studier gjorda som behandlar just upplevelserna av den egna boendeformen med fokus på boende i Majviken. Då Majviken redan vid ett tidigare tillfälle varit kollektivboende och som nu återfår delar av den kollektiva tanken i och med införandet av det nya livsstilskonceptet Next Step Living ansågs Majviken vara ett bra objekt att genomföra en studie på.
Djupare intervjuer har hållits med ett antal boende utifrån en i förväg konstruerad frågelista. Friare samtal har också varit av stor betydelse för studien. Dessa har skett under fria former där ämnet och syftet presenterats för deltagarna. Därefter har samtalen fått fortlöpa utan att styras. Denna metod har använts för att fånga upp flera av de boendes tankar samtidigt.
Intervjuerna och samtalen behandlar både upplevelserna av införandet av det nya livsstilsboendet samtidigt som upplevelserna från den gamla kollektivhustiden lyfts fram och diskuterats.

Som komplement till den valda metoden har litteratur, tidigare forskning och annat publicerat material eftersökts för att ge studien en bredare grund att stå på. Källmaterialet i uppsatsen bygger i stort på den tidigare forskning som rört den kollektiva boendeformen. Som tillägg till det publicerade material har ett par artiklar rörande Majviken återfunnits i äldre dagstidningar vilket har varit intressant att ha som bakgrund till studien.
Det skriftliga källmaterialet i form av böcker är främst tidigare forskning som gjorts inom ämnet, men här har också olika utredningar från myndigheter genom åren återfunnits.
I källmaterialet har inget om Majviken specifikt återfunnits utan materialet har behandlats som referenser och som kunskapsinhämtning inför den undersökning som gjorts.
Utöver det skriftliga källmaterialet har ett par tv-program som producerats av Utbildningsradion använts som källor. Första programmet behandlade kollektivhusämnet genom intervjuer gjorda med boende i kollektivhus under 1970- och 1980-talet medan program två gick igenom tillkomsten av Sveriges första kollektivhus under 1930-talet och vad det innebar utifrån en rad olika aspekter, bland annat den förändrade samhällsbilden som rådde och förändrade familjeideal.

1.5 Avgränsningar i material

Inför det här arbetet gjordes ett antal avgränsningar för att få ett material som var hanterbart inom den angivna tidsramen. Avgränsningarna berörde omfånget av studien till att bara omfatta ett studieobjekt istället för flera vilket till stor del beror på att det inte finns något liknande objekt i närheten av Göteborg och därmed inte lättillgängligt som studieobjekt. Tidsmässigt hade en utökning av studien inte heller varit möjlig på grund av val av metod med intervjuer och samtal som båda är väldigt tidskrävande. Valet föll på att intervjua och samtala med ett antal boende som i sin tur får vara representanter för Majviken och det nya livsstilsboendet. Andra avgränsningar som gjorts är valet av att inte gå utanför Sveriges gräns för att hitta källmaterial och objekt att jämföra med.
Sett ur ett större perspektiv skulle studien utökats och kompletteras om tid funnits till att använda sig utav flera studieobjekt för att få en bredd på studien och för en ökad vetenskaplig tillförlitlighet.

1.6 Forskningsläget

Kollektivhusämnet har tidigare varit ett ämne som det skrivits och forskats mycket kring, speciellt under 1970- och början på 1980-talet. Den litteratur som använts i den här är till stor del material som är kommen ur den forskning som då gjordes. Därefter har endast ett mindre antal forskningsskrifter givits ut med några titlar på 1990-talet och ett fåtal under tidigt 2000-tal. Varför ingen nyare forskning funnit att tillgå kan bero på en rad olika anledningar men en av de troligaste kan vara att de ekonomiska förutsättningarna inte funnits. En annan tänkbar möjlighet till att material inte givits ut på senare år är kanske det faktum att det inte gått tillräckligt lång tid sen den tidigare forskningen gjordes och de nya boendeformerna har inte fått finnas tillräckligt länge för att ny forskning ska kännas motiverad. Nämnas ska också göras att det enbart är material som producerats inom Sverige som ligger till grund för den här studien.
Diskussionerna kring ämnet och om att bo i kollektivt boende är dock något som börjar bli aktuellt igen och i maj 2010 hölls i Stockholm den första internationella konferensen om kollektiva boendeformer där 150 deltagare från 20 länder deltog.[1] Vad som framkom på

[1] http://www.kollektivhus.nu/infomaterial.html, hämtad 2011-05-16

konferensen har inte efterforskats då det inte ansågs vara relevant för den studien som görs i Majviken.
Att boendeformen är något som tilltalar människor idag är troligt om än i något andra former än tidigare. Troligen kommer det kollektiva boendet att få större genomslagskraft och öka då människor idag är villiga att köpa servicetjänster och det finns ingenting som säger att det skulle vara till någon nackdel om dessa tjänster funnits inom det egna boendet. Ny forskning kommer med all sannolikhet att inledas och nya studier kommer att utföras för att ta vid där tidigare forskning slutade vilket beror på att ämnet fortfarande är aktuellt och något som behöver forskas vidare inom.

1.7 Värdegrund

I arbetet med studien av Majviken har undersökningen varit att se hur människor idag upplever det egna boendet utifrån olika frågeställningar som i förväg konstruerats. Studien bygger på ett antal kvalitativa data som insamlats genom djupgående intervjuer och friare samtal som enbart styrts av att ämnet presenterats. Tillsammans med en djupare litteraturstudie har ämnet kunnat bearbetas för att skapa en ökad förståelse, och på så vis också skapa en klarare bild av frågornas kärna. Perspektivet som studien utgått ifrån är att jag tror att människor upplever sitt boende på olika sätt beroende på en rad olika anledningar. Människors olika bakgrunder, förutsättningar och visioner tror jag spelar roll för hur det egna boendet upplevs och det är dessa som varit av intresse att få fram i studien, och samtidigt få en förståelse för hur boende av den kollektiva karaktären fungerar i det samhälle som finns idag. Intresset för den kollektiva boendeformen är fortfarande stort och jag tror personligen att det kommer att öka i framtiden.

1.8 Uppsatsens disposition

Uppsatsen är uppbyggd med en enkel disposition bestående av numrerade kapitel som alla inleds med en kort kapitelintroduktion följt av rubricerade stycken. De korta introduktionerna är menade att fungera som korta sammanfattningar samt ha en guidande roll. Rubrikerna talar om i stort vad stycket handlar om, vilket gör texten lättöverskådlig och enkel att orientera sig i. Samtliga referenser återfinns i ett eget kapitel i slutet.

2. Kollektivhus

I kapitlet om kollektivhus kommer ämnet att behandlas översiktligt utifrån ett brett perspektiv. Inledningsvis ges en historisk återblick, från *utopier* till dagens *livsstilsboende,* med utgångspunkt i de olika periodernas rådande samhällsstruktur.

2.1 Definition av kollektivhustermen

En korrekt användning av termen är viktigt för att undvika att missförstånd skapas. Genom Claes Caldenbys bok *Vad är ett kollektivhus?*[2] har termen fått en klarare förklaring och författaren menar på att kollektivhus är något som är delat, i individ och kollektiv och att

[2] Caldenby, Claes (1992). *Vad är ett kollektivhus?*. Göteborg: Chalmers tekniska högsk.

definitionen inte kan ses som så självklar som den kanske uppfattas rent generellt av allmänheten idag. Ett kollektivhus kan vara både en byggnad och ett sätt att leva och att det när dessa två egenskaper samspelar med varandra som termen kollektivhus kan användas.[3] Vidare definitioner ges i Karin Palm Lindéns bok *Kollektivhuset och mellanzonen: om rumslig struktur och socialt liv* och Woodward, Vestbro & Grossmans *Den nya generationen kollektivhus: experiment med social integration, förvaltning och rumsutformning*.

”Ett flerfamiljshus med privata lägenheter och gemensamma lokaler, däribland gemensamt kök och matsal. De boende tillhör inte någon avgränsad kategori utan består av så kallade vanliga hushåll. De har en viss gemensam organisation, däribland någon form av gemensam mathållning.[4]”
”Ytterligare betonas att boende av den här formen ska ha inomhusförbindelser till gemensamma lokaler.[5]”

Definitionerna ovan är användbara för att bestämma hur mitt eget referensobjekt ska tolkas, men jag väljer att avstå från två av definitionerna som anses vara viktiga för att ett hus ska kallas för kollektiv. Gemensam mathållning och matsal är något som tidigare har funnits i mitt studieobjekt men som idag inte finns kvar. Definitionen att huset tillhör kategorin kollektivhus hävdar jag likväl på grund av att de andra definitionerna uppfylls. Ett kollektivhus kan enligt mig också definieras utifrån en medvetenhet hos de boende, en social företeelse. Man kan som en grupp klassificera och definiera sig som kollektivt boende även fast att de materiella förutsättningarna inte finns.

2.2 Kollektivhusens tidiga historia

Kollektivhus är inget nutida påhitt utan är en boendeform kommen ur samhällsutopier som utvecklats under tusentals år. Formerna har sett olika ut men meningen har ofta varit den samma, nämligen att samla människor i en boendegemenskap. Den grekiske filosofen *Platon*[6] var först ut redan under tidigt 400-tal f.Kr med sina funderingar och diskussioner kring den utopiska samhällsformen. Tolkningar av har senare gjorts och arbetet med att realisera Platons tankar försökte sig platonikern *Plotinos*[7] under 200-talet e.Kr på. Denne man försökte efter Platons tankar bygga ett mönstersamhälle som skulle gå under namnet *Platonopolis,* vilket dock aldrig kom att genomföras.[8]
Dick Urban Vestbro skriver i sin bok *Kollektivhus från enkökshus till bogemenskap* om historien om dessa utopistäder och det är hans text som det här avsnittet i stort bygger på.[9]
1516 gavs boken *Utopia* ut, skriven av *Tomas More*[10], författare och samhällskritiker. Boken var en beskrivning om ett samhälle, en utopi, där människor levde tillsammans på

[3] Caldenby, (1992), sid 16f
[4] Palm Lindén, Karin (1992). *Kollektivhuset och mellanzonen: om rumslig struktur och socialt liv*. Diss. Lund : Univ., sid 15
[5] Woodward, Alison, Vestbro, Dick Urban & Grossman, Maj-Britt (1989). *Den nya generationen kollektivhus: experiment med social integration, förvaltning och rumsutformning*. Stockholm: Statens råd för byggnadsforskning
[6] Platon. http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/lang/platon, Nationalencyklopedin, hämtad 2011-05-22.
[7] Plotinos. http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/lang/plotinos, Nationalencyklopedin, hämtad 2011-05-23.
[8] *Utopierna revideras för 2000*-talet… http://www.svd.se/kultur/understrecket/utopierna-revideras-for-2000-talet_97291.svd, *hämtad 2011-05-23*
[9] Vestbro, Dick Urban (1982). *Kollektivhus från enkökshus till bogemenskap*. Stockholm: Statens råd för byggnadsforskning, sid. 14- 31
[10] Thomas More. http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/lang/thomas-more, Nationalencyklopedin, hämtad 2011-05-22.

samma villkor, och med anläggningar för gemensam mat och plats för rekreation. Under industrialismen som skedde i Europa 300 år efter att *Utopia* gavs ut hade samhällssynen blivit en helt annan. Det industrialiserade samhället hade fört med sig en rad förändringar vilket ledde till motreaktioner som gav utryck i andra visioner om hur samhället borde se ut. Människor skulle leva sida vid sida i ett jämställt samhälle där man hade boende och arbete organiserat i kollektiva former.

2.3 Ett Europa i förändring

1800-talet var en period då den kollektiva formen av boende kom att utvecklas genom ett antal olika personer. *Robert Owen* var en av dessa män som hade tankar på hur ett idealsamhälle skulle kunna vara utformat. För att se om idéerna fungerade använde han sitt eget bomullsspinneri New Lanark utanför Glasgow som experiment för att bli en mönsteranläggning. Bland de saker som Owen genomförde var bland annat kortare arbetsdagar för sina anställda samtidigt som han byggde bättre bostäder och lät barnen gå i skola. Hans idéer utvecklades senare i en rad skrifter där han menade på att människan och dennes arbete enbart kan fungera idealt i mindre kommuniteter som var att se om ett fullt fungerande samhälle fast i miniatyr som inte skulle rymma mer än 2000 människor. Hans idéer kom att förverkligas med experimentsamhället New Harmony beläget i Indiana, USA. Detta experiment löpte dock aldrig speciellt bra ut och lades ner efter bara fyra år.[11]
Fransmannen *Charles Fourier* var en annan av den här tidens utopister som skrev och gav ut ett antal böcker om den *falangstär*[12] som var hans version av hur utopisk boendeform. Dessa sågs som sociala palats med fysiska ideal komna ur det franska slottet Versailles utanför Paris. Ägandet i dessa samhällen skulle ske av arbetarna och det skulle förutom bostäder rymmas verkstäder, lokaler för jordbruksprodukter, storkök med gemensamma matsalar, skolor och förskolor men även andra faciliteter såsom teater, trädgårdar och andra gemensamma anordningar skulle finnas. Fouriers idéer kom inte att tas emot med helt blida ögon och många av dåtidens makthavare blev stötta av idéerna att arbetare skulle få chansen att förbättra sina egna levnadsvillkor.
Anhängare till Fourier som ansåg att idéerna var lockande förbjöds att verka i Frankrike men det var en person som lyckades förverkliga ett projekt som inspirerats av falangstären. Denne person, *Jean André Baptiste Godin*, var en välkänd industriman och senatsmedlem och genom sitt inflytande lyckades han få tillstånd till att bygga ett område som han kom att kalla *familistär*[13]
Under slutet på 1850-talet började familistären att uppföras i Guise, en liten stad i norra Frankrike. Byggandet av en fabrik löpte parallellt med uppförandet av stora bostadshus med, för den tiden, rymliga lägenheter utan egna kök. Maten skulle istället tillagas i större gemensamma kök som skulle förse hela familistären med mat. Husen försågs också med för sin tid och användning som hem åt arbetare med bekvämligheter och moderniteter som varmvatten, vattentoaletter, bad och sopnedkast.[14] Husen förbands med varandra genom loftgångar som placerades mot gården. De stora gårdarna försågs med glastak och var vintertid uppvärmda och avsedda som mötesplatser för de boende. Ägandet av området kom att ligga på arbetarna som också kom att sköta alla de gemensamma utrymmena som fanns i familistären. Tanken var från början att alla, män och kvinnor, skulle leva jämställt men då man inte ansåg att kvinnorna kunde ta de smutsiga och hårda jobben i fabriken blev många av kvinnorna arbetslösa. Det här ledde i längden till att privata kök kom att byggas

[11] Robert Owen. http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/robert-owen, Nationalencyklopedin, hämtad 2011-05-23.
[12] *Falangstär* – utopiskt uppförda mindre samhällen efter Fouriers idéer ***Källa? Gäller även 13***
[13] *Familistär* – samhälle som socialt organiserat som ”en stor familj” i enlighet med Godins tankegångar.
[14] Le Familistère de Guise http://www.byggbrigaden.se/default.asp?do=visa&id=204, hämtad 2011-05-24

och den kollektiva tanken kom att luckras upp och tillslut var hela familistären avkollektiverserad för att idag användas som helt vanliga bostäder.

Illustration 1: Gården i familistären i Guise

Det kollektiva tänkandet med fokus på service i hemmet är något som föddes ur ett Europa i förändring. Tekniska moderniteter som bl.a. centralvärmen hade gjort sitt intåg och man började fundera på hur den tekniska framväxten skulle kunna rationalisera och förenkla även i andra sektorer såsom i privata hem. Diskussioner ute i Europa talade också för att den privata mathållningen var en förlegad institution och tankar på gemensamma kök växte fram.

2.4 Förändrade sociala strukturer och ändrad samhällssyn

Under början av 1900-talet skedde en rad förändringar som i sin tur påverkade det samhälle som växte fram. Industrialismen hade nått sin kulmen och ett ekonomiskt blomstrande samhälle tedde sig uppnåeligt. Till följd av förändringarna hade också människorna börjat reformera sin syn på samhället. I Sverige fanns en stark arbetarrörelse som drev sina frågor parallellt med att kvinnor började mobilisera sig och kräva samma rättigheter som männen hade. Den största förändringen i kampen för jämställdhet var när riksdagens beslutade att införa jämställd rösträtt efter intensiva samhällsdebatter och påtryckningar från medborgarna. Segern innebar att Sveriges kvinnor från 1919 hade rätt att rösta, vilket kunde göras första gången i valet 1921. Andra förändringar som kom att förändra samhällsstrukturen var att kvinnor i allt större utsträckning blev förvärvsarbetande, något som inte hade setts som en självklarhet. Kampen för rätt till arbete hade varit lång och det var först 1920 som ogifta kvinnors rätt till arbete var erkänd. Gifta kvinnor däremot fick vänta fram till 1925 på samma erkännande, även om det inte gällde utanför statstjänsten. Tidigare hade kvinnor avskedats i samband med giftermål. Gifta kunde om de ingick ett avtal om att inte skaffa barn få tillträde till tjänster utanför

den offentliga förvaltningen och det var först 1939 det lagstiftades om att kvinnor inte kunde avskedas på grund av trolovning, giftermål eller havande av barn.[15] Den förändringen som det i sig innebar var påtaglig för det moderna samhälle som höll på att växa fram, och kan nog ses som grunden för det samhälle vi har idag. I skriften *Acceptera* som gavs ut i samband med Stockholmsutställningen 1930, används den moderna kvinnan som ett exempel för hur olika boendeformer, t.ex. kollektivhus, skulle komma att utvecklas. För att exemplifiera hur resonemanget gick kommer här ett citat:

”Ett är dock säkert, att i familjer utan barn eller med vuxna barn, där husmodern saknar intresse eller läggning, kanske uppgår i någon intellektuell sysselsättning och har ett väl avlönat förvärvsarbete, där borde familjehotellet kunna rädda hemmet från många konflikter och anledningar till misstämningar.[16]”

Att kvinnor drev på förändringen går tydligt att utläsa i det material som finns och det är tydligt att jämställdhetsfrågorna var aktuella och något som diskuterades livligt. Den nya moderna kvinnan som i och med arbete inte hade den tid som krävdes för att vara hemma med barnen ledde fram till att barnpassningen förlades utanför hemmet. Nya storbarnkammare eller daghem som det också kallades med utbildad personal kom att öppna och var enligt *Alva Myrda*l en del i utvecklingen, och något som sågs som bra då kvinnor inte blev lika bundna länge samtidigt som barnen fick lekkamrater.[17][18] Ytterligare en orsak till att denna form av service kom att införas var på grund av många familjers trångboddhet.

2.5 Boendeformer diskuteras

Kollektivhusidéerna var något som vid den här tiden diskuterades och debatterades på flera håll i Sverige, och många ansåg att det här var framtidens boende form. Både *Sven Markelius* och *Alva Myrdal* var med och utvecklade dem, vilket vid den här tiden var något som inte mottogs med blida ögon och reaktionerna var många. Idéskaparna fick stå till svars för den kritik som kom att riktas mot deras sätt att tänka och motståndet bestod av samhällsgrupper som såg farorna i det nya och menade att den här sortens boende kommer att förändra familjerna vilket kommer få som konsekvens att familjestrukturen skulle komma att lösas upp.
Tankarna på att uppföra kollektivhus fick inte den genomslagskraft som man hade hoppats på, och mycket av arbetet som främst Markelius lagt ner förblev att vara på idéstadiet. Det exempel som realiserades var kollektivhuset på John Ericssongatan i Stockholm vilket stod färdigt 1935. Huset uppfördes under parollen ”individuell kultur genom kollektiv teknik” vilket syftade på ingenjörskonsten som hade utvecklat detta boende till det ultimata boendet där alla människans behov skulle kunna vara uppfyllda.[19] Motivet till denna paroll låg till stor del i de tekniska egenskaper som huset hade fått inbyggda med mathissar, tvättnedkast, sopnedkast och interntelefon för kontakt med bland annat restaurangen i bottenvåningen.

---

[15] Caldenby, Claes & Walldén, Åsa (1979). *Kollektivhus: Sovjet och Sverige omkring 1930*. Stockholm: Statens råd för byggnadsforskning, sid. 147
[16] Asplund, Gunnar (red.) (1931). *Acceptera*. Stockholm: Tiden, sid. 74
[17] ’Det svenska hemmet: Kollektivhuset’ http://sok.uraccess.se.ezproxy.ub.gu.se/play/158252, hämtad 2011-04-16
[18] Caldenby, Claes & Walldén, Åsa (1979). *Kollektivhus: Sovjet och Sverige omkring 1930*. Stockholm: Statens råd för byggnadsforskning, sid. 192f
[19] ’Det svenska hemmet: Kollektivhuset’ http://sok.uraccess.se.ezproxy.ub.gu.se/play/158252, hämtad 2011-04-16

Även politiskt använde man sig av idéerna med kollektivhus under valkampanjer under 1930-talet, och då inte för utan emot boendeformen. Man syftade till att männen skulle arbeta och kvinnor skulle vara hemma med barnen, samtidigt som man använde sig av det faktum att kollektivhus ofta planerades med små lägenheter vilket dem såg som olämpligt för såväl vuxna som för barn.[20]

Under perioden 1935 fram till i mitten av 1950-talet byggdes det emellertid ett tiotal kollektivhus i Sverige. Husen fick dock inte det stöd av varken regering, folkrörelser eller större bostadsbyggare vilket hade varit förhoppningen. Istället var det privata värdar som fattade intresse för idéerna och som lät uppföra husen. Flera av husen som uppfördes kom till på initiativ av kvinnor som engagerat sig i olika rörelser [21,], till dessa kan Yrkeskvinnornas kollektivhus, YK-huset räknas,[22] De hus som uppfördes hade service i form av restauranger för sina boende, men det fanns också reception, daghem och diverse gemensamhetslokaler i flera av husen. Behovet av boende med funktioner av dessa slag var tydligt och kollektivhusen var en boendeform som var på väg att bli ordentligt etablerad.

Motstånd mot boendeformen fanns sen tidigare men fick nu skjuts när den statliga utredning som hade tillsatts 1948 presenterade sitt material i mitten av 1950-talet. Utredningen hade en eget betänkande kring just kollektivhus och utkom 1954 och förde med sig en rad olika ståndpunkter gällande det kollektiva byggandet, bland annat hade nya rön kommit fram om att kollektiv barnuppfostran inte var att föredra. Kommittén hade först ställt sig positiva till idéerna med kollektivhusbyggande, men efter en kampanj för hemmafruidealet som framkom under 1950-talet, ändrade kommittén sitt utlåtande och det slutgiltiga utlåtandet ändrade istället ståndpunkt till att säga att kollektivhus var av intresse för en liten grupp människor, en elit, och att denna bostadsform inte skulle få något stöd av samhället.[23] Kollektivhusformen riktade sig också från en början till kvinnor vars syssla inte var att vara hemmafru, utan kvinnor, ensamstående, med barn eller med man och barn, men som också yrkesverksam. Det här var ofta högutbildade kvinnor som hade det lite bättre ställt vilket användes som argument för att bostäderna inte skulle byggas med subventioner just på grund av att dessa bostäder inte kom att gynna den stora allmänheten.[24]

Istället var det privata aktörer som blev byggherrar till den nya servicefokuserade boendeformen som kollektivhusen kom att symbolisera.

Parallellt med den här diskussionen fördes en helt ny boendeform fram, nämligen grannskapsenheten. Boendeformen togs fram efter utländska ideal i samband med samme man som tidigare hade engagerat sig i kollektivhusbyggandet, nämligen *Sven Markelius*. Den här nya boendeformen var menad att fungera som ett mindre samhälle i samhället där man hade bostäder, butiker och social service i sitt närområde. Boendeformen kom att få stort genomslag under 1940-talet och ett stort antal grannskapsenheter kom att uppföras i Sverige, och dessa kom att konkurrera med kollektivhusidén.

När 1960-talet kom hade samhället ytterligare förändrats och äldre värderingar hade fått stå till sidan för nya, bland annat blev det mer accepterat att fortsätta arbeta trots att man både gifte sig och skaffade barn. Samhällsstrukturen kom också att förändras under denna period då Sverige befanns sig mitt i en högkonjunktur och genom politiska ambitioner byggdes den allmänna servicen ut med bland annat skolor och daghem. Standarden i

---

[20] Vestbro, Dick Urban (1982). *Kollektivhus från enkökshus till bogemenskap*. Stockholm: Statens råd för byggnadsforskning, sid. 96ff

[21] Caldenby, Claes & Walldén, Åsa (1979). *Kollektivhus: Sovjet och Sverige omkring 1930*. Stockholm: Statens råd för byggnadsforskning, sid. 173ff

[22] Bostadskollektiva kommittén (1954). *Bostadskollektiva kommitténs betänkande. 2, Kollektivhus*. Stockholm:, sid. 24

[23] Bostadskollektiva kommittén (1954), sid. 84ff

[24] Vestbro, Dick Urban (1982). *Kollektivhus från enkökshus till bogemenskap*. Stockholm: Statens råd för byggnadsforskning, sid.

bostäderna höjdes och försågs med alla tänkbara moderna anordningar som underlättade hushållsarbetet vilket i sin tur gav vunnen tid för den som utförde sysslorna, vilket oftast var kvinnorna. Under slutet av 1970-talet svängde det så igen och tankarna på det kollektiva boendet återupptogs vilket inte togs emot utan kritik från allmänheten och då främst män. Dessa var vana sen barnsben att ha kvinnorna hemma, och ville att deras fruar fortsättningsvis skulle ta hand om hemmets alla bestyr åt dem.
Tidigare koncept för kollektivhusen hade varit att service skulle tillhandahållas av hyresvärden och att hyresgästerna mot betalning kunde nyttja dessa tjänster. Den nya formen av kollektivboende som växte fram nu utformades med gemenskap och samarbete som värdebärande ledord. I praktiken innebar det att den service som exempelvis restaurang för hyresgästerna skulle drivas genom att hyresgästerna hjälptes åt och gemensamt tog hand om matlagningen.
Ur tankegångarna med gemenskap och samarbete växte en grupp människor i samhället fram som tog kollektividén ett steg längre när de införde boendekollektiv, en sorts storfamilj. Ofta var den gruppen politiskt övertygade och ifrågasättandet av de normer som gällde, gällande boende och familjekonstellationer med kärnfamiljen som norm ifrågasattes. Ur denna rörelse kom nya boendeformer återigen att började debatteras och ett nytt intresse blommade upp ute i landet då man såg fördelarna med gemensamt skötta hushåll.
Bo i gemenskap (BiG) var en rörelse som uppkom under 1980-talet och som hade insett fördelarna med gemensamma boenden där man genom att få medel tilldelade till sig från Byggforskningsrådet utvecklade BiG modeller för hur ett modernt boende byggt på gemenskap kunde se ut. Deras främsta redskap var att med en enkel modell bestående av att om varje enskild lägenhet avvarande någon kvadratmeter av sin boendeyta kunde dessa istället användas till gemensamma lokaler, och ju fler som var med desto större blev det gemensamma utrymmet. Gruppen rönte stora framgångar med sina idéer och under 1980- och 90-talet uppfördes inte mindre än ett 50-tal kollektivhus i Sverige, även om inte alla var inspirerade av BiG-modellen. Ett antal kollektivhus uppfördes i kombination med servicehus för äldre, vilket innebar att de yngre i kollektivhuset skulle kunna nyttja samma lokaler och delta i aktiviteter på serviceboende och vice versa. Matlagning skulle också skötas centralt med anställd personal. Utgångspunkten för den här sortens boende handlade också om att bygga broar mellan generationerna genom stimulans som skulle erbjudas i de gemensamma aktiviteterna. Modellen fick aldrig något speciellt bra genomslag då många av de äldre redan när de kom till boendet var för dåliga för att kunna delta i några aktiviteter.
De så kallade 55+ boendena är också form av kollektiva boende som började dyka upp i mitten av 90-talet. Dessa boende vänder sig till äldre vuxna som vill ha trygghet och gemenskap med andra i samma ålder efter det att barn har lämnat boendet. Denna boendeform har fått stor genomslagskraft och runt om i landet har ett antal boende av den här karaktären byggts.

2.6 Kollektivhus i Sverige.

För Sveriges del kom det första hus med kollektiv mathållning att invigas år 1907, *Hemgården Centralkök*. Detta boende var av sorten *enkökshus*[25] vilket berodde på att ingen av lägenheterna i huset hade något eget kök, utan istället försågs huset med mat från ett gemensamt storkök i källarvåningen. Genom interntelefon sköttes beställningar av maten som skickades till lägenheterna via mathissar. Arbetet skulle skötas av anställd personal och inte ut av de kvinnor som bodde i huset.

[25] Vestbro (1982), sid. 50ff

Boendet på Östermalmsgatan drevs ett drygt decennium innan det lades ner på grund av bristande intresse och huset byggdes och varje lägenhet försågs med eget kök. Någon direkt efterföljare hade projektet inte fått, men debatten kring hur det moderna boendet pågick och tankegångarna fick ordentlig fäste i och med funktionalismens intåg i början på 1930-talet.

Funktionalismen förespråkade en förändring av samhället och den syn människorna hade. Boendet fick med funktionalismen en helt ny betydelse än tidigare. Den nya människan**,** som man föreställde sig den skulle inte behöva ett stort hem, utan bara behöva ett hem som en plats för vila och som plats att förvara sina ägodelar. Att hemmet kom i andra hand i diskussionerna beror till stor del på att man såg den nya människan som mer engagerad och aktiv än tidigare, med allt från idrottsutövning till politiskt engagemang att sysselsätta sig med på fritiden.[26] Boendediskussionerna följdes med stort intresse och det bildades olika läger. Funktionalismens förespråkare med att blanda annat makarna Myrdal i spetsen var tidigt ute och debatterade för den kollektiva boendeformen och i skriften *Acceptera* från 1930 framgår att författarna hade en positiv inställning till den kollektiva boendeformen och att den var att förespråka.[27]

Som tidigare nämnt var huset på John Erikssongatan 6 på Kungsholmen i Stockholm det första kollektivhuset per definition att byggas. Huset ritandes av arkitekten Sven Markelius i samråd med makarna Myrdal och utformades enligt de tankar som istället de hade kring konceptet. Huset förseddes med storkök och servering i bottenvåningen vilket fick till följd att lägenheterna kunde utformas med enklare kokvrår och mathiss istället för stora kök. Bottenvåningen rymde daghem som utformats efter *Alva Myrdals* pedagogiska idéer [28] och tvättstugor med anställd personal som kunde ta hand om det vardagliga medan de boende arbetade. Tanken var att ingen i huset skulle behöva ta hand om sina barn på dagtid utan istället lämna dem till utbildad personal på daghemmet.[29]

Det här är exemplet på det första huset som kom att uppföras i Sverige under parollen kollektivboende. Huset på Östermalmsgatan som tidigare nämnts var inte uttalat ett kollektivt boende även om tendenserna till vad som definierar ett sådant fanns där. Formen för boendet har utvecklats genom åren och följt med i samhällsutvecklingen som skett parallellt och lett till att kollektivhus under åren har haft olika gestaltningar och olika syften. Från enkökshus under början av förra seklet till 55+ boende under tidigt 2000-tal och införandet av livsstilsboende med den mesta tänkbara servicen i modern tappning under 2010-talet. Resan genom den här vägen har dock skett med samma tankar i stort, nämligen tjänsteinförande genom anlitad av personal för uträttande av vardagliga göromål, men också med tonvikt på deltagande och gemenskap.

Under slutet av 1970-talet gjordes också undersökningar kring vad det i samhället var som motiverande byggandet av kollektivhus, och svaren som följde var inte helt oväntade; ökad andel småhushåll, ökad andel äldre människor, ökad förvärvsintensitet och en normalisering av boendet i stället för tidigare institutionsboende var det motiv som gavs.[30]

Huruvida byggandet av nya kollektivhus kommer göras i framtiden är något som den här studien inte kommer fördjupa sig något nämnvärt. När nya generationer kommer ut på boendemarknaden kommer andra krav och önskemål ställas och en trolig konsekvens av nya generationer är att service kommer vara något som efterfrågas mer och mer. Formerna kommer antagligen att bli annorlunda jämfört med tidigare och definitionerna av vad som räknas till kollektivhus kommer all säkerhet att omvärderas. Dagens boende med införande

[26] Asplund, Gunnar (red.) *Acceptera* (1931). Stockholm: Tiden, sid. 74
[27] Asplund, Gunnar (red.) (1931), sid. 72f
[28] 'Det svenska hemmet: Kollektivhuset'
[29] 'Det svenska hemmet: Kollektivhuset'
[30] Woodward, Alison, Vestbro, Dick Urban & Grossman, Maj-Britt (1989), sid. 26

av livsstilsboende och speciella boende för 55+ människor är något som förhoppningsvis kommer att ligga till grund för den forskning som kommer att göras i framtiden.

3. Majviken – fallstudien för uppsatsen

I det här kapitlet kommer studien av Majviken presenteras samt kommer en beskrivning av vad Majviken är idag, men också försöka se hur det kommer att bli i framtiden med det nya livsstilskonceptet som snart är fullt utvecklat och redo att tas i bruk av hyresgästerna.

3.1 Majvikens gestaltning

Majviken består av två höghus byggda under 1960-talet och är ritade av Lars Ågren på Gako arkitekter på beställning av det kommunala Bostadsbolaget, som fortfarande är ägare av fastigheterna. Husen är uppförda i betong med ***ett/det*** rödbrunt fasadtegel som var Bostadsbolagets signum och som återfinns på flera av bolagets fastigheter från den här perioden.

Illustration 2: Fasader mot Karl Johansgatan med lågdelen, tidigare restaurangen, i förgrunden. Foto: Klas Modin, 2011

Husen har för den tiden typiska arkitektoniska drag. Fasadlivet artikuleras av horisontella vånings- och fönsterband och av vertikala våningsgenomskärande burspråk som rymmer kokvrån i samtliga lägenheter. Bottenvåningen betonar en öppenhet med fönsterrader som löper längs hela vägen och som skapar den inomhusarkad som var av stor betydelse när husen fungerade som kollektivhus eftersom man skulle kunna nå alla faciliteter utan att behöva gå ut. Samtliga lägenheter i de två huskropparna är av mindre sort med uteslutande ettor och tvåor förutom mot gavlarna där ett antal större lägenheter finns. Tanken var aldrig

att Majviken skulle vara ett boende för familjer och det är därför som gestaltningen av huset fick sin planlösning med många små lägenheter.
Lägenheterna som vetter ut Göta älv har balkonger som idag är inglasade[31] och utflyttade efter att tidigare varit indragna i fasadlivet.

Illustration 3: Inomhusarkad. Foto: Klas Modin, 2011

Illustration 4: Fasaden på lågdelen sett från innergården. Foto: Klas Modin

[31] SBK, ärendenummer 600-50-94

I bottenplan ansluter den låga restaurangdelen till resten av huset och raden av fönster i arkaden fortsätter ut på restaurangdelens fasad.
Vid ombyggnationen av den lägre delen under slutet av 2010 inför rymmandet av de nya gemensamhetslokalerna ändrades den yttre gestaltningen en aning. Dels på grund av den ändrade taklutningen som gjorde att man skar av en bit av fasaden upp till för att skapa bättre avrinningsmöjligheter. Runt om hela den låga delen går annars fasadlivet en bit ovanför taket och bildar därmed en liten kant från taket sett.
Då jag själv är boende i Majviken och därmed får ta del av den information som kommer ut vet jag att fasaderna kommer att renoveras inom en snar framtid på grund av att nuvarande fasader befinner sig i ett dåligt tekniskt skick med omfattande skador. Skadorna bedömer jag ifrån mina egna observationer kommer ifrån av att fukt trängt in i fasadlivet, genom dåligt tätade fogar men också på grund av betongens dåliga kvalitet, och har orsakat korrosion på armeringen som lett till att betongen sprängts sönder och orsakat stora skador med blottad armering i fasadlivet. Argumentet idag utgår från att det här är en stor säkerhetsrisk då delar av betong med jämna mellanrum lossnar och faller ner på ytor där mycket människor rör sig. Förhindrande åtgärder har gjorts för att plocka ner betong som varit lös.
Fasaderna kommer istället lagas och förses med en heltäckande puts som kommer att vara infärgad i en roströd nyans för att dra paralleller till det idag befintliga fasadteglet.[32]
Det här kommer medföra att återgärder görs som inte är reversibla men om det görs på rätt sätt kommer de kulturhistoriska värdena även finnas kvar efter fasadrenoveringen.

3.2 Ursprungskoncept

Boendet i Majviken innebar att hyresgästerna gavs olika möjlighet. Bland annat erbjöds den gemensamma restaurangen som fanns till för hyresgästerna och som gjorde att varje hushåll slapp att själva laga sin mat. Restaurangen gick dels att besöka men det gick också bra att beställa mat för avhämtning. Varje månad fick varje hyresgäst ett antal matkuponger hemskickade, mängden varierande och var individuellt anpassad. Betalning skedde genom debitering som lades på hyran. Förutom den för hyresgästerna gemensamma restaurangen fanns i huset värdinnor, anställda av Bostadsbolaget, tillgängliga för hyresgästerna. Värdinnornas arbetssysslor bestod av att se efter husen men var främst till för hyresgästerna och deras behov av hjälp. Det som kunde erbjudas var hjälp med att sköta tvätten, utföra bankärende, boka tid på vårdcentral etc. medan hyresgästen arbetade.[33] De tjänster som värdinnorna erbjöd var belagda med en mindre avgift när de användes av hyresgästerna.[34]
Från 1984 började successivt nedtrappningen av servicefunktionerna och då en av värdinnorna gick i pension det året fanns bara en värdinna kvar, anställd på deltid.[35] Huset övergick så småningom helt att bli ett vanligt hyreshus.
Den kollektiva synen på mat förändrades också och underlaget för att driva en gemensam restaurang räckte inte till vilket ledde till att restaurangen skiljdes ifrån huset på så sätt att hyresgästerna inte längre kunde använda subventionerade matkuponger för att äta där. Under senare år har så restaurangen haft en rad verksamheter och när den lades ner under 2010 drevs en kombinerad restaurang, pub och nattklubb i lokalerna.

[32]SBK, Ärendenummer SÖ 2010-067341
[33] Ny gemenskap i gammalt kollektivhus, http://www.bofast.net/1/1.0.1.0/17/1/?item=art_art-s1/1189, hämtad 2011-04-28
[34] Informant i fritt samtal
[35] Ibid

3.3 Nytt boendekoncept arbetas fram

Från mitten av 1980-talet fram till 2009 förblev så Majviken ett helt vanligt hyreshus men under 2009 började diskussionerna föras internt i Bostadsbolaget om huruvida man kunde införa ett nytt boendekoncept för sina hyresgäster för att på så vis öka attraktiviteten och samtidigt ge sina hyresgäster ett bättra boende. Genom ett samarbete med företaget Next Step Group[36] som är ett fastighetsbolag med inriktning på projekt- och konceptutveckling, utvecklades en modell för ett modernt boende i hyresrätt. Livsstilskonceptet som togs fram fick namnet Next Step Living.[37]

Konceptet innebar en rad förändringar med utgångspunkt i ett par starka ledord nämligen gemenskap och service. Tanken är att man ska kunna erbjuda ett boende för den moderna människan med olika former av service som baseras på det individuella behovet. Utöver service för individen skulle boendet erbjuda olika funktioner som t.ex. träningsanläggning och relaxavdelning för att nämna något. Bostadsbolaget som är ägare av fastigheterna och som var initiativtagare till projektet hade lyft Majviken som en perfekt fastighet att genomföra förändringen på. Det här gjordes dock efter att man först övervägde att införa konceptet på ett hus som ännu inte var byggt, men man insåg här att det skulle ta alldeles för lång tid att få igång ett sådant projekt.[38] Majviken hade också de förutsättningarna som krävdes, såväl lokalmässigt som hyresgästmängdsmässigt.

3.4 Demokratisk process

När sen konceptet var klart presenterades det för hyresgästerna som via röstning fick avgöra huruvida man skulle låta Bostadsbolaget gå vidare med idén med att skapa ett modernt boendekoncept eller inte.

Att man genomförde en omröstning var för att se om det fanns ett intresse och dels för att när det var färdigt skulle medföra en mindre höjning av hyran. När röstningen var avklarad visade det sig att det hade varit jämt men att ja-sidan hade vunnit och konceptet skulle införas. Röstningsprocessen och resultatet är något som har diskuterats livligt bland hyresgäster då Bostadsbolaget aldrig gick ut med resultatet mer än att meddela att ja-sidan vann. I efterhand skulle nog en offentliggörelse av exakta siffror underlätta och minska pratet hyresgäster sinsemellan om hur röstningsprocessen gick till.[39] Bostadsbolaget hade tidigare gått ut med och talat om att det här var från deras sida ett sätt att införa något nytt och om detta senare löper väl ut kommer konceptet att användas på andra ställen inom bolaget. Inför andra etappen av genomförandet skickades det på nytt ut ett frågeformulär till samtliga hyresgäster där man fick göra ett aktivt val om man ville ta del av den nya satsningen för en mindre summa varje månad. Denna summa är kraftigt rabatterad under de tre första åren för att sen vara den samma som för de som flyttar in i huset idag och som inte har valmöjligheten att välja om ett deltagande eller inte utan flyttar in i huset och ser det färdiga konceptet som det är.[40] [41]

Eftersom projektet är det första som genomförs kommer det givetvis att utvärderas med hyresgästerna som referenser på om det har varit ett lyckat projekt eller inte. Att få in åsikter är viktigt då förhoppningarna är att kunna använda konceptet på flera utav fastigheterna inom bolaget.[42]

---

[36] Next Step Group, http://www.nsgroup.se/undersidor/koncept/living.html, hämtad 2011-05-24

[37] ”Steget till gemenskap och ett rikare liv” http://www.nextstepliving.se/hem/, hämtad 2011-08-07

[38] Informant 1

[39] Informant 2

[40] Informant 1

[41] ”Vi är glada om hälften går med” http://www.bofast.net/1/1.0.1.0/17/1/?item=art_art-s1/1190, hämtad 2011-04-27

[42] Informant 1

3.5 Nya Majviken tar form

I början av 2010 satte arbetet med första etappen igång vilket innebar att en ny gemensam entré skulle uppföras, en entré som skulle förena de bägge huskropparna och som med tiden ska komma att ersätta de entréer som finns i varje hus. Den nya entrébyggnaden förlades på den innergård som ligger mellan de två husen och som tidigare inte varit speciellt tillgänglig eller attraktiv för hyresgästerna, men som i samband med nybygget också skulle rustas upp ordentligt.
För att kunna uppföra den nya entrébyggnaden var man tvungen att riva den ursprungliga inomhuspassage som funnits mellan de två huskropparna. Revs gjorde också den mur som fungerat som avskiljare på gården men som inte längre fyllde någon funktion.
Byggnaden som uppfördes fick en yttre gestaltning med stora glasytor och ytor av obehandlad betong och trälaminatskivor som talar om att den är ett modernt tillägg till de befintliga husen. Taket blev ett grönt tak, även kallat sedumtak[43], vilket gjorde att hyresgästerna ovanför entrén fick en förbättrad utsikt från lägenheterna men som också bidrar till att ljudnivåerna kan minska något då ljudvågorna inte längre kan studsa mot taket.

Illustration 5: Den nybyggda gemensamma entrén. Foto: Klas Modin, 2011

Den nya byggnaden innehåller främst den nya entrén men lokalerna rymmer även kontor åt fastighetsskötare, lokalvård och värdinnan. Förutom den nybyggda delen har delar av redan befintliga lokaler införlivats i det nya. Här finns också det som anses vara hjärtat i projektet, nämligen de gemensamma utrymmen som skapats för hyresgästerna. Här ryms bibliotek, sällskapsrum, kök, matplatser och soffgrupper som får nyttjas av alla boende i husen. I övrigt har inomhusarkaderna i huset målats om och fått ny belysning med rörelsesensorer samtidigt som man har installerat annan elektronik såsom larm och elektroniska låsanordningar som är tänkt att minska springet av obehöriga i huset. En viktig del av den stora omdaning är att man har installerat ett gemensamt kommunikationssystem i huset och som via pekskärmar som installerats i varje lägenhet utförs numer tvättstugebokning, felanmälan, kontakt med värden etc. Genom skärmarna får

[43] Sedum är det latinska namnet på ett släkte fetbladsbladsväxter. Dessa växter är väl lämpade för bland annat takplanteringar. http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/lang/sedum, Nationalencyklopedin, hämtad 2011-06-01.

också hyresgästerna aktuell information om vad som händer i huset och man kan kommunicera med såväl värden som med varandra, t.ex. inom sitt eget trapphus.[44] Andra tjänster som erbjuds via skärmen är att man kan se hur kollektivtrafiken går eller hur mycket el och vatten som förbrukats. När man installerade det nya låsanordningarna i huset kom också porttelefonin som kopplats till pekskärmen vilket gör att när någon ringer på ser man vem det är innan man öppnar.

3.6 Andra etappen – Klubb Majviken

Etapp två sattes igång efter sommaren 2010 och innebar i stort att restaurangbyggnaden som tidigare tillhört hyresgästerna men som varit uthyrd sen 1980-talet åter skulle tas i bruk för hyresgästernas räkning. Den låga byggnaden ligger på den andra av gårdarna som disponeras av hyresgästerna. Innergården har dock varit helt avstängd och enbart använts som uteservering för baren som legat i lågdelen, fram till det att man installerade elektroniska lås i dörrarna och på så vis öppnade upp gården igen. I den här etappen har större delen av tiden ägnats åt att renovera den låga delen som var i ett väldigt dåligt skick vid starten. Precis som bägge höghusen har husdelen ett platt tak. Detta har dock varit speciellt hårt slitet och man gjorde upptäckten att det genom år av läckage blivit stora rötskador i bjälklaget vilket var tvunget att åtgärdas omgående. Det första momentet i den här etappen blev därför att riva stora delar av det gamla taket, bygga ett nytt med en annan lutning för bättre vattenavrinning och samtidigt lägga ett helt nytt taktäckningsmaterial på byggnaden. Tidigare låg här en heltäckande gummimatta som ersattes av takpapp (polyesterduk impregnerad med asfalt). Tanken var från början att lägga ett sedumtak även på den här delen men av okänd anledning blev det inte så. Parallellt med takarbetena har lokalerna omgestaltats helt och hållet på insidan. En av e största förändringarna är planlösningen som ändrats helt och hållet, bland annat har man delat av lokalen i två delar där delen närmast gatan har avskurits helt från lokalerna bakom. Detta har gjorts för att skapa lokaler i gatunivå som kommer användas för externa företag som kontor, butik och kafélokaler. Samtidigt har man öppnat upp den före detta entrén in i passagen i bottenvåningen för att man ska kunna gå till de nya lokalerna utan att behöva gå utomhus.
De nya lokalerna inreds efter hyresgästernas önskemål och här finns ett stort gym, en dansstudio som kommer att erbjuda olika träningspass, en köksdel med matplatser för 20-30 personer, biosalong, tyst vilorum, hobbyrum och två bastur, en för kvinnor och en för män. Samtliga av dessa lokaler ingår i konceptet Next Step Living och lokalerna har döpts till Club Majviken och kommer att kunna nyttjas av hyresgästerna om de väljer att blir medlemmar i klubben. Som tidigare nämnt kommer detta att vara valbart för redan boende och vara kraftigt rabatterat medan det kommer vara en del av konceptet som erbjuds för nya hyresgäster. Delar av lokalerna kommer också att vara bokningsbara för att på så vis möjliggöra för hyresgästerna att hyra för att ha privata evenemang.

3.7 Referensgruppen

Redan när ombyggnaden skulle inledas tillfrågades hyresgäster i huset om intresse fanns för att bilda en referensgrupp tillsammans med projektledaren för projektet.[45] Gruppen

[44] Informant 2
[45] ”Vi är glada om hälften går med” http://www.bofast.net/1/1.0.1.0/17/1/?item=art_art-s1/1190, hämtad 2011-04-27
[45] ”Om oss”, http://www.kollektivhus.nu/omoss.html, hämtad 2011-05-20
[45] Informant 4

skulle fungera som bollplank och ventileringstillfälle för såväl hyresgäster som bostadsbolaget. Inom gruppen skulle ombyggnationen kunna diskuteras i stort och idéer bollas mellan hyresvärd och boende. I gruppen kom ett femtontal personer i olika åldrar att finnas och deras arbete har löpt genom hela ombyggnaden med ett möte en gång i månaden för att upplösas från den form den tidigare varit i april 2011. Inför upplösningen tillfrågades gruppen om behovet fanns för att fortsätta arbeta med boenderelaterade frågor, och svaret var att det föreligger ett sådant behov och att någon form att mötesgrupp bör ordnas. I skrivande stund har någon sådan grupp inte bildats men de tidigare referensgruppmedlemmarna har blivit tillfrågade om att delta i den nya gruppen.

4. Diskussion

Det här kapitlet kommer att redovisa den diskussion som förts i arbetet. Kommentarer och personliga reflektioner kommer i avsnittet att vävas in i texten samtidigt som frågeställningar och ställda hypoteser kommer att besvaras.

4.1 Definitioner av kollektivhusbegreppet

När det kommer till definitioner av begrepp kommer genast en rad frågetecken upp. Själva begreppsapparaten gällande kollektivhusbegreppet har inte varit rak utan snarare krokig och lite svår att förstå. Den definition som jag i den här uppsatsen har refererat till bygger på Caldenbys definition som menar att kollektivhus är något som är delat, i individ och kollektiv. Han menar också att kollektiv kan bestå av såväl byggnader eller som sätt att leva och att det är först när dessa egenskaper passar varandra som begreppet kollektivhus kan användas. En annan definition är Palm Lindéns definition som menar på att ett kollektivhus är ett hus bestående av flera familjer som tillsammans har gemensamma lokaler med bland annat gemensamt kök och matsal samtidigt som kollektivet består av vanliga hushåll utan någon avgränsning och att det finns en gemensam organisation i boendet, däribland någon gemensamhet kring mathållningen. Palm Lindén bygger sin definition på redan skapade definitioner som härstammar från Woodward, Vestbro & Grossman som i sin definition av vad kollektivhus är också har en ytterligare betoning och det är att formen för den här sortens boende ska ha inomhusförbindelser till gemensamma lokaler. Samtliga definitioner passar in på Majviken, i alla fall till Majvikens ursprungsidé som i sin fysiska gestaltning fortfarande ligger till grund för det boende som finns där idag. Att Majviken blivit av med den gemensamma mathållningen skulle nog kunna ses som ett av de främsta argumenten för att det inte kan kallas kollektivhus. Detta kriterium är något jag har ifrågasatt och motsatt mig för att se om det finns exkluderade definitioner på den kollektiva boendeformen vilket jag tror beror på *vem* man frågar. I det här fallet valde jag att låta de boende i Majviken få svara på hur de ser på hur den egna boendeformen och *hur* de väljer att definiera den, för att på så vis se om det gick att använda sig av den begreppsapparat som redan fanns eller om det var så att begreppet behövde få ytterligare aspekter adderade.
Samtalen och diskussionerna mynnade ut i flera intressanta svar som egentligen inte var speciellt oväntade från min sida. Enkelt utryckt kan sägas att svaren bestod av

definitionerna av ett kollektivboende är just ett boende där man gör saker tillsammans, där man har en gemenskap.
Att sen boendeformen kan se olika ut är beroende på hur omständigheterna och på vilka förutsättningar som ges. Generella men ändå så tydliga och raka svar är svåra att argumentera emot trots att de redan bestämda definitionerna säger sin sak. Begreppsapparaten öppnas upp och definitionerna börjar tolkas på nytt och det är ett tecken på att begreppen som föreligger inte är statiska utan istället är öppna för nytolkningar och utökning av definitionsbegreppen. Att verklighetens uppfattningar och vetenskapens statiska begrepp inte alltid är överrens kommer till sin spets här och jag menar på att i just det här fallet behövs en utökning av begrepp och definitionerna av vad ett kollektivboende egentligen är.

4.2 Kollektivhus förr och nu - Majviken

När formerna för kollektivboende diskuteras har nog en stor majoritet av allmänheten en bild av vilken sorts människor som har valt att leva i den här boendeformen. Det här grundar sig troligen mest i fördomar och okunskap och även jag som gjort studien av den här sortens boende har haft fördomar tidigare.
Majviken som är en stor enhet med över femhundra boende var när det invigdes i mitten av 1960-talets den tidens svar på ett modernt och bekvämt boende, ett kollektivhus där hyresgästerna erbjöds olika former av service i direkt anslutning till sitt boende. Tiderna förändrades dock och Majviken kom att bli ett helt vanligt hyreshus under nästan tre decennier innan man återigen kom att fundera i samma banor kring att återinföra servicen, och återigen införa den kollektiva tanken fast nu en modernare tappning, ett livsstilsboende för 2010-talets människor.
Genom de samtal som först med hyresgäster i huset och genom att läsa artiklar som handlar om Majviken är reaktionerna på förändringarna uteslutande positiva. Majvikenboende är stolta över att bo och få ta del av det som denna stora förändring innebär och flera av samtalen framhåller jämförelser med hur det var tidigare, när Majviken enbart var ett ”vanligt” hyreshus. Då det inte fanns någon gemenskap att prata om vilket troligtvis berodde på att många av de som bodde i huset under den första kollektiva perioden inte längre deltog i gemenskapen på grund av exempelvis hög ålder eller bristande intresse. Också omflyttning ges som ett exempel på en bidragande orsak.[46]
Trots att åren som vanligt hyreshus var längre än de i det ursprungliga kollektiva är det många som minns den tiden och gör jämförelser med den. Då gemenskapen relativt god, det anordnades fester på gården, alla hälsade på varandra och det var bättre uppslutning kring aktiviteterna som anordnades.[47] Det sistnämnda går lite i stäv med andra kommenterar som framkommit, men alla boende har olika syn på hur det var och därmed görs ingen värdering i vem som har rätt.
Att få ta del av jämförelser av det här slaget har såklart varit värdefullt för mig och studiens helhet och för att ge möjlighet till en djupare förståelse.

Det som genomsyrat samtalen är känslor av optimism om framtiden samtidigt som flera av hyresgästerna har sina föraningar om hur det kommer sluta. Den något oklara framtiden är troligen ett resultat av hur det blev förra gången, dvs. när Majvikens kollektiva idé dog ut i mitten av 1980-talet.
I och med att Majviken och ombyggnationen blev offentliggjorda har intresset för boendet ökat markant. Majviken har tidigare varit ett attraktivt boende främst beroende på de låga

[46] Fritt samtal med boende
[47] Ibid

hyrorna, men sökandetrycket har förändrats vilket framkommer under samtalen med personal på Bostadsbolaget. [48]

Majviken har nästan uteslutande boende från två åldersgrupper, 18-25 och 55+. Att det är så är troligtvis beroende på att storleken på lägenheterna främst är 1:or och 2:or som alla är relativt små till ytan. Att barnfamiljer skulle välja att bo så små ytor är inte speciellt troligt. Majviken har aldrig riktat sig till barnfamiljer visar det sig vid ett av samtalen. Från början var det så att när man som boende i Majviken funderade på att skaffa barn och bilda familj, erbjöds man då en annan lägenhet[49] i ett barnvänligt boende i någon annan av Bostadsbolagets fastigheter.
Att kategorierna av boende är så olika och saknar representanter där i mellan skapar naturliga sprickor mellan generationerna. För att skapa ett boende av den sorten som nya Majviken stoltserar med krävs det att hyresgästerna deltar och aktiverar sig i sitt boende.
Kommentarer som ”*men det är så dåligt uppslutning*” och *”det är alltid samma personer som kommer, i regel”* är vanliga kommentarer. Vägen till gemenskap är ingen självklarhet utan något som byggs upp successivt vilket poängteras. Det som alla är eniga om är att det krävs engagemang och intresse från de boende för att det här ska fungera. Att det var likadant förr framkommer vid samtalen, det var precis som nu, ett antal hyresgäster som aktiverade sig och som deltog är en hyresgästs utsago. Frågan som följer naturligt är hur Majviken ska arbeta preventivt och samtidigt se framåt för att inte en liknande incident inträffar där man beslutade att gå ifrån den ursprungliga kollektiva tanken. Några självklara svar på hur detta bör göras finns inte men så länge intresset hos de boende finns kommer troligt boendeformen finnas kvar vilket jag baserar dels på det material jag fått genom intervjuer och samtal men också genom mina egna åsikter och erfarenheter.

Tanken med boendeformer av det här slaget är god, men det tar tid att få med sig hyresgästerna. En förändring av den här karaktären som baseras på hyresgästernas engagemang och intresse är inget som kommer ske över en natt. Det jag tror och som flera av de boende också trodde var att det kommer tar lång tid att arbeta in ett system utifrån det nya konceptet. Samtidigt föreligger viss oro i att Majviken inte har några speciella krav på dem som söker lägenheter där. Personligen tror jag att det kanske vore bra om man såg till det koncept man nu har format och utifrån den skapar en sökprofil som i sin tur leder till att Majviken får hyresgäster som vill vara med i den gemenskap som nu finns.
Om inget görs man det medföra att helt ointresserade hyresgäster flyttar in vilket man också måste ha med i beräkningarna. I ett av samtalen påpekades som en liten motreaktion mot alla tankar på gemenskap och deltagande att människorna som bor här faktiskt har egna liv utanför det här huset. Det kan finnas många i huset som aktivt valt att bo i Majviken, men inte av de anledningarna som gemenskapen inbjuder till.

Då generationsklyftorna är relativt påtagliga i Majviken tror jag vidare att det är svårt att tvinga fram något direkt samtidigt som jag upplever att den yngre generationen inte riktigt fått sin röst hörd i diskussionerna kring aktiviteter och tillgänglighet för att nämna något. Det framkom tydligt vid samtalen att något som är ett orosmoment för dem som deltar i aktiviteterna är att det alltid är samma människor som deltar och att det nästan uteslutande är äldre hyresgäster. Att inte de yngre deltog ansågs konstigt och uppfattades näst intill som lite nonchalant mot dem som gjorde det och som ville göra det. Att uppslutningen är så dålig tror jag inte har med det egentliga utbudet av aktiviteter att göra utan mer om tillgängligheten på dem. Generationerna inom huset lever liv som inte är direkt jämförbara vilket också innebär att huset lever under alla dygnets timmar, men att den yngre

[48] Informant 1
[49] Informant 3

generationen tar vid när den äldre anser att dagen är slut. Idag är det dock så att aktiviteter och tillgänglighet begränsas till dagtid och till viss del på kvällstid. En tanke från min sida är att för att öka integreringen mellan generationerna är behovet av andra former för gemenskap en nödvändighet, samtidigt som den äldre generationen måste förstå att huset och aktiviteterna inte alltid kan ske på deras premisser utan också för att möta den yngre generationens behov.

Återigen blir det så påtagligt. Där i Majviken, under samma tak, ska människor från olika världar mötas och helt plötsligt finna en slags gemenskap utifrån ett boendekoncept som redan från början har vissa tendenser till att vara statiskt vilket jag bygger på att utbudet av aktiviteterna främst riktar sig till en äldre målgrupp och att tiderna för dessa enbart är förlagda till dagtid.
Ett par andra saker som jag personligen tror spelar stor roll är åldern och hur den måste vägas in i det hela. Den yngre generationen avsätter inte tid för aktiviteter som de inte redan i förväg vet på ett ungefär vad de får ut av. Enklare förklarat tror jag inte att någon yngre spontant går ner till de gemensamma utrymmena för att se vad som erbjuds. Samtidigt tror jag att det yngre prioriterar sin tid på andra sätt också med faktorn att yngre ofta har stora umgängen och mycket aktiviteter utanför hemmet vilket gör deras tid i boendet begränsat.
Att det skulle kunna skulle kunna vara så här och bero på de här orsakerna är min syn på det, men i samtal med människor i min egen ålder framkom dock att flera av argumenten stämde överrens och kan påverka de val som görs.

Ett Majviken i tiden är troligtvis ett boende där tillgängligheten är maximal för att alla ska få chansen att nyttja det som är det gemensamma. Samtidigt är överbryggningen mellan generationen viktig att få boende som är attraktivt för alla och inte bara för små exklusiva grupper av hyresgäster.

4.3 Slutsatser av studien

Den här studien och slutsatserna jag har dragit av den bygger på förståelsen av hur ett boende med så många människor och deras vanor och behov påverkar det faktum att man inom boendekonceptet försöker förmå dem att agera tillsammans och i samma riktning. Det här är något som är otroligt svårt och som kräver tålamod och tid. För min del består den här uppsatsens slutsatser en kort tids observationer och eftersom den här uppsatsen lämnas kommer jag inte veta hur boendekonceptet kommer att utvecklas under en längre tid, vilket jag ser som en brist i min diskussion. Jag tycker dock ändå att jag har lyckats fånga många viktiga aspekter av det som framkommit vid samtalen och i en kontext av det här slaget anser jag trots allt att jag är nöjd med resultatet.
Majviken är precis i startgroparna på något nytt och då jag inte upplever saker som statiska tror jag att om jag hade fått göra om den här studien om fem år skulle resultatet har blivit något annat men kanske ändå inte helt olikt. Vi lever olika liv vid olika tidpunkter i våra liv och det påverkar i sin tur hur våra beslut tas. Beroende på hur väl konceptet tas emot och hur väl det implementeras hos såväl nya som gamla hyresgäster tror jag att utfallet blir där efter. Nyhetens behag är vi alla bekanta med och det är just det som jag tror kan vara farligt och bli konceptets fall, när det inte längre är så roligt att tillhöra gemenskapen och fler och fler hoppar av den vilket i sin tur troligen kommer leda till att konceptet avskaffas.
Kanske är det också positivt att Majviken inte profilerar sig som kollektivhus, utan sätter upp sina egna mål, sin egen agenda och med fördel kallar sig livsstilsboende istället.

Kanske är det för att slippa betraktas som kollektivboende och därmed också jämföras med andra boende av den karaktären.
När jag studerade kollektivhusen i Sverige fanns Majviken inte ens med bland kollektivhus som är aktiva idag. Vad det riktigt beror på vet jag inte, men genom spekulationer tror jag att det handlar om precis det som jag tidigare har tagit upp. Definitioner och bristen på nytolkningar och utvidgning av dessa har gjort att Majvikens boendekoncept inte räknas in som ett boende av kollektiv karaktär utan ses som något avvikande, något som inte är definierbart utifrån de redan ställda begreppsförklaringarna, Kanske vore det på sin plats att göra just nytolkningar och utvidgning av begreppsapparaten eller kanske till och med införa det nya livsstilsboendet som Majviken kom att bli som ett eget begrepp, ett begrepp som andra framtida livsstilsboende kan relatera till och definiera sig utifrån.

Jag kan med den här studien inte visa på att en sådan utveckling kommer ske, men genom genomgången av material som jag gjort förstår jag att det finns ett samhälleligt intresse av att fortsätta bygga och utveckla den kollektiva boendeformen.
Troligt är att formerna kommer vara annorlunda vilket beror på vad hyresgästerna kommer kräva, i form av standard och servicefunktioner ser jag också framför mig helt nya generationer som värderar tid på helt andra sätt och som är vana vid att ha tillgång till en service som vi idag inte riktigt har i hemmet. Detta i sin tur kommer kanske leda till att nya servicefunktioner inrättas och nya generationers kollektiva boende växer fram.

De generationer som är idag är också till stor del bestående av människor som är beredda att betala för sådant som tidigare inte någon skulle betalt för att få gjort. Yngre generationer värdesätter tillgänglighet av service under dygnets alla timmar och det i sin kan vara något som påverkar val av boende. Att olika aspekter behöver lyftas i bostadspolitiken tror jag inte går att undvika om vi i framtiden ska ha bostäder som efterfrågas och som ses som attraktiva i framtiden.

Samtidigt som nya krav kommer att infinna sig är trenderna något som alltid återkommer. om än i något annan skepnad, vilket också kommer att medföra att människor påverkas. Det finns flera bra exempel i modern tid där trender skapats och som fått människor att helt byta spår för att haka på trenden som etablerat sig och blivit en norm istället, vilket händer efter ett antal år. Trender blir normer och normer blir något som människorna bryter sig ur från för att förändra och komma på med något nytt. Precis så har det också varit inom boendehistorien, och jag tror enligt min uppfattning att saker behöver få vila ett tag, ungefär mellan 40-60 år behövs för att vissa saker ska bli aktuella igen fast då i en helt annan generation.
Genom studien av Majviken har jag ändå fått en slags tilltro till boendeformen, som jag tror när jag tänker efter, är en form av boende som kommer tillbaka och det tror jag beror på bland annat av tillgängligheten av olika former av service, men också för att fler vill bestämma över sina egna liv till större del vilket är lättare att göra i en kollektivhusförening som själva står som förvaltare av sitt boende. En annan form av gemensamhetsboende som jag tror kommer att öka är den för äldre människor då denna grupp blir större och större samtidigt som kraven från deras sida ökar till skillnad från tidigare generationer som inte har krävt så mycket av det som vi idag ser som vanligt, men som tidigare var det finaste i välfärdssverige

5. Sammanfattning

Sammanfattningsvis behandlar den här uppsatsen ämnet kollektiva boendeformer sett ur ett historiskt perspektiv som behandlas i sin helhet i andra kapitlet, men också hur individen i ett nyskapat boendekoncept upplever sin egen boendeform utifrån egna värderingar. Studien, vilken uppsatsen bygger på, har gjorts i Majviken som ursprungligen byggdes som ett kollektivhus, som vilket det fungerande fram till början av 1980-talet. Därefter följde många år som vanligt fungerande hyreshus men som nu återfått en kollektiv anda i och med införandet av ett nytt boendekoncept kallat Next Step Living.
Detta boendekoncept grundar sig på att boende ska ha tillgång till olika sorters service inom ramen för det egna boendet, och med införandet av konceptet hoppas man på att öka attraktionskraften i boendet samt att nuvarande hyresgäster blir mer nöjda med sitt boende.
Majvikenboende har under ett antal intervjuer och friare samtal fått göra sin röst hörd och det är deras åsikter och upplevelser om boendeformen som ligger till grund för den diskussion som jag har fört i det fjärde kapitlet där det material som framkommit sätts i förhållande till det material som tidigare forskningar och litteratur står för.
En del av diskussionsdelen består också av ett resonemang om själva begreppsapparaten och definitionerna om vad som egentligen är kollektivboende och hur jag ser på hur begreppsapparaten skulle behöva utvidgas för att inkludera och inte exkludera boendeformer som kan tänkas vara av kollektiv karaktär, men som idag inte passar in inom ramen för de redan klarlagda begreppen.

6. Käll- och litteraturförteckning

6.1 Otryckta källor – Muntliga källor och arkiv

Muntliga källor

Informant 1, intervju gjord 2011-05-11
Informant 2, intervju gjord 2011-05-09
Informant 3, intervju gjord 2011-05-09
Informant 4, intervju gjord 2011-05-09
Fritt samtal, gjort 2011-05-17

Arkiv

Stadsbyggnadskontoret, bygglovshandling rörande balkonginglasning, ärendenummer 600-50-94

Stadsbyggnadskontoret, bygglovshandlingar rörande omgestaltning av fasad, ärendenummer SÖ 2010-067341

6.2 Tryckta källor - Litteratur

Asplund, Gunnar (red.) (1931). *Acceptera*. Stockholm: Tiden

Bostadskollektiva kommittén (1954). *Bostadskollektiva kommitténs betänkande. 2, Kollektivhus*. Stockholm:

Caldenby, Claes (1992). *Vad är ett kollektivhus?* Göteborg: Chalmers tekniska högsk.

Caldenby, Claes & Walldén, Åsa (1979). *Kollektivhus: Sovjet och Sverige omkring 1930*. Stockholm: Statens råd för byggnadsforskning

Grip, Elsa & Sillén, Ingrid (red.) (2007). *Gemenskap och samarbete: att bygga upp och bo i kollektivhus*. Stockholm: SABO

Gromark, Sten (1983). *Boendegemenskap: en kritisk granskning av boendegemenskap som samhällsangelägenhet, av dess värden, villkor och förutsättningar samt exempel på praktisk tillämpning i ett västeuropeiskt sammanhang*. Diss. Göteborg: Chalmers tekn. högsk., 1984

Palm Lindén, Karin (1992). *Kollektivhuset och mellanzonen: om rumslig struktur och socialt liv*. Diss. Lund : Univ.

Vestbro, Dick Urban (1982). *Kollektivhus från enkökshus till bogemenskap*. Stockholm: Statens råd för byggnadsforskning

Woodward, Alison, Vestbro, Dick Urban & Grossman, Maj-Britt (1989). *Den nya generationen kollektivhus: experiment med social integration, förvaltning och rumsutformning*. Stockholm: Statens råd för byggnadsforskning

6.3 Tryckta källor – Internet

’Det svenska hemmet: Kollektivhuset’
http://sok.uraccess.se.ezproxy.ub.gu.se/play/158252, hämtad 2011-04-16

Formas. http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/lang/formas, Nationalencyklopedin, hämtad 2011-05-25.

http://www.kollektivhus.nu/infomaterial.html, hämtad 2011-05-16

Le Familistère de Guise http://www.byggbrigaden.se/default.asp?do=visa&id=204, hämtad 2011-05-24

Next Step Group, http://www.nsgroup.se/undersidor/omoss/valkommen.html, hämtad 2011-05-24

Ny gemenskap i gammalt kollektivhus, http://www.bofast.net/1/1.0.1.0/17/1/?item=art_art-s1/1189, hämtad 2011-04-28

”Om oss”, http://www.kollektivhus.nu/omoss.html, hämtad 2011-05-20

Platon. http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/lang/platon, Nationalencyklopedin, hämtad 2011-05-22.

Plotinos. http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/lang/plotinos, Nationalencyklopedin, hämtad 2011-05-23.

Robert Owen. http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/robert-owen, Nationalencyklopedin, hämtad 2011-05-23.

Thomas More. http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/lang/thomas-more, Nationalencyklopedin, hämtad 2011-05-22.

Utopierna revideras för 2000-talet, http://www.svd.se/kultur/understrecket/utopierna-revideras-for-2000-talet_97291.svd, *hämtad 2011-05-23*

”Vi är glada om hälften går med” http://www.bofast.net/1/1.0.1.0/17/1/?item=art_art-s1/1190, hämtad 2011-04-27

7. Illustrationsförteckning

Illustration 1: Familistären i Guise,
http://www.byggbrigaden.se/upload/byggbrigaden/artiklar/familistere/3.jpg, hämtad 2011-05-24
Illustration 2: Fasader mot Karl Johansgatan, foto: författaren
Illustration 3: Inomhusarkad, foto: författaren
Illustration 4: Fasaden på lågdelen sett från innergården, foto: författaren
Illustration 5: Den nybyggda gemensamma entrén, foto: författaren

8. Bilagor

8.1 Frågeformulär för intervjuer

Detta frågeformulär har legat till grund för de intervjuer och samtal som fört med de boende i Majviken men också med personal som arbetar där.

Presentation av ämnet och syftet med intervjun. Fråga om tillåtelse för ljudupptagning och klargöra för informanten att intervjuerna kommer anonymiseras i den färdiga texten.

Anställd

Majviken idag
- Skulle du kunna berätta om hur du ser på Majviken utifrån ditt perspektiv?
- Du som arbetar i huset, hur ser du på de förändringar som har skett?
- Om vi går in på din roll lite mer, hur ser en vanlig arbetsdag ut?
- Har du någon arbetsbeskrivning som du kan följa?
- Hur ser du på din roll idag jämförelse med de som tidigare arbetade här?
- Hur kommer det att du sökte tjänsten här? Hade du några egna ambitioner och idéer som med dig hit när du började?
- På vilket sätt arbetar du för att skapa ett intresse hos hyresgästerna? Eller är det så att det är hyresgästerna som är drivande?

Rollen som ansikte utåt
- På vilket sätt skulle du säga att förändringarna i huset har påverkat de boende? Positivt? Negativt?
- Hur ser intresset ut för boendeformen utåt sett? Är söktrycket stort? Vilka ålderkategorier riktar sig Majviken till?
- Finns det några uttalade ambitioner om hur framtidens Majviken ska se ut?
- Hur upplever du den direkta kontakten med hyresgästerna?
- Hur pass stor relevans har frågorna du får utifrån? Upplever du att du kan svara på dem och ge besked eller rör det saker som ligger utanför ditt område och istället tillhör någon annan?

Boende

Presentation av ämnet och syftet med intervjun. Fråga om tillåtelse för ljudupptagning och klargöra för informanten att intervjuerna kommer anonymiseras i den färdiga texten.

- Hur länge har du varit boende i huset? Hur såg ditt tidigare boende ut?
- Skulle du kunna berätta om hur du ser på Majviken utifrån ditt perspektiv? Skulle du kunna utveckla?
- Hur upplever du huset som boende för gemenskap?
- Deltar du i de aktiviteter som anordnas?
- Är det något du skulle vilja ändra på i aktivitetsutbudet? Egna förslag på vad som skulle kunna tänkas finnas med?
- Vad/vilka tror du är grunden/grunderna till att ett boende av den här karaktären ska fungera? Och i förlängningen fortleva?

- Skulle du kunna förklara hur din syn på kollektivhusbegreppet ser ut?
- Om du skulle jämföra ditt nuvarande boende med tidigare boende, hur skulle du beskriva det då?
- Upplevs boendemiljön i huset som öppen?, dvs. kontakten och umgänget grannar i mellan?
- Har du några direkta för- respektive nackdelar med boendeformen som du kan dela med dig av?

8.2 Transkriberade intervjuer

Informant 1
Vi träffas utanför kontoret och går sedan in i det gemensamma vardagsrummet som vi båda tycker passar bra.
Jag förklarar min avsikt med intervjun och talar också om vilket syfte och varför jag vill höra hennes version är det hela. Jag inleder intervjun och vi börjar prata…
K: Hur ser en vanlig arbetsdag ut för dig?
I: Oj, hmm, ja. Jag har inga fasta arbetsuppgifter direkt utan dagens göromål kommer sig naturligt på morgonen. Det är inte så att jag har saker som ska göras utifrån vilken veckodag det är i alla fall. Nu är det dock mycket möten inför invigningen av Klubb Majviken och så är det en hel del frågor och saker att ordna med bovistskärmarna. Det är många felanmälningar som jag tar emot och som jag sen måste hålla koll på, att rätt saker åtgärdas och att nya felanmälningar hamnar hos rätt person. Det har varit mycket tekniska saker den senaste tiden, eller ja, redan från det att jag började 1:a november.
Hyresgäster droppar in under hela dagen och olika frågor som kan beröra allt möjligt ställs. Ofta är det saker som inte rör henne direkt utan handlar om saker som bovärden får ta hand om och då vidarebefordras det till denne.
- Det beror nog att jag sitter som jag sitter. Det är ju inte heller lätt att få tag i bovärdarna, de har ju bara telefontid en timme om dagen och det är inte säkert att de kan ta telefon senare under dagen heller. De kan ju vara helt uppe i något helt annat. Och jag är som regel på plats på mitt kontor och då är det klart att folk kommer till mig.
Platsen där hon sitter ligger bra och öppet placerat intill den nya entrén.
- Det var kanske inte var meningen att det skulle vara så från början men så blev det så…
Hon delar kontor med en man som arbetar som projektledare för hela boendekonceptet och dess genomförande. Bovärdarna syns nästan aldrig till i dag, de sitter mycket på sina expeditioner och jobbar med administrativa saker.

Det är fortfarande mycket studiebesök här, det har varit ett väldigt intresse för det nya boendekonceptet och det är många andra kommuner och bostadsbolag som varit och vill komma och se på det nya framtidsboendet.
I framtiden kommer fler hushållsnära tjänster utvecklas och knytas till konceptet, tjänster som ska kunna förmedlas till hyresgästerna efter upphandlingar gjorda med Bostadsbolaget. Någon direkt tidsplan finns det dock inte ännu
Just nu ligger färdigställandet av etapp 2 i fokus och det är först framåt hösten kanske som andra möjligheter ska ses över. Bilpool är något som definitivt är intressant och som kommer knytas till boendet.

Tjänsten som hon har fick hon genom det företag hon arbetar för, ett bemanningsföretag som hyr ut personal. Tidigare värdinnan hoppade av ganska så plötsligt och då fick hon

chansen att ta över och det var i ett ganska känsligt läge att börja i med tanke på den strama tidsplan som fanns inför invigningen av Klubb Majviken.
På frågan om varför man valde just Majviken får jag svaret:
- Detta gjordes efter att man först övervägde att införa konceptet på ett helt nybyggt hus, men man insåg att det skulle ta alldeles för lång tid att få igång det och därför valdes Majviken eftersom de fysiska möjligheterna redan fanns, antalet hyresgäster var bra och det faktum att huset hade en historia med kollektivboende.

På vilket sätt skulle du säga att förändringarna i huset har påverkat de boende? Positivt? Negativt?
- Det är helt klart inte så att alla är positiva till förändringarna. Många har påpekat att det var bra som det var och att man inte alls ville ha några av de förändringarna som blev. Hon påpekar dock att hon har sett flera av de negativa vid olika tillfällen då de har visat upp de gemensamma utrymmena och verkat väldigt positiva och lite malliga för hur fint det har blivit är…

Är söktrycket stort?
-Ja! Jag får ofta samtal utifrån av människor som vill bo här. Det händer också ofta att folk kommer in till mig på kontoret, säkert har de följt med när någon har gått in genom porten och vill fråga om hur de skaffar sig en lägenhet i huset? Alla får samma svar att jag inte har något med det att göra, men jag hänvisar vidare helt enkelt. Det finns två uthyrare på Bostadsbolaget som har hand om just västra Göteborg. Annars går alla lägenheter via Boplats. Tyvärr kan vi i huset inte påverka alls vilka som får lägenhet här.

När jag ställer frågan om vilka som hyr lägenheterna får jag svaret att det är främst två grupper, det är människor i åldrarna 18-25 och sen 55+ som är representerade i huset. Så många hyresgäster som är där emellan finns det inte.
Vi kommer också in och pratar om att många lägenheter i huset inte är bebodda annat än som övernattningslägenheter och detta är något hon har förstått, dels genom egna iakttagelser men också genom att det pratas hyresgäster emellan. Hon nämner här hyrornas betydelse, att hyrorna i huset är så pass låga i jämförelse med andra centrala områden och att människor har råd att ha en lägenhet som står tom och som kan användas vid behov.
- Det här kan vara något som blir ett problem för ett hus där gemenskap och aktiviteter är något som ska finnas men att det kan bli svårt att få hyresgästerna engagerade om man bara har lägenheten för att ha någonstans att sova…
Från juni 2010 blir alla nya hyresgäster automatiskt medlemmar i den nya boendeformen. Av de 310 hushållen i Majviken är det ett 40-tal som fått automatiskt medlemskap och i hela huset är det väl ett 80-tal hushåll som är med.
Förhoppningen är i alla fall att en tredjedel ska gå med i den nya klubb Majviken och en gissning på varje fler inte gått med tror hon beror på att många kanske tror att de är med efter att de skrivit på den intresseanmälan som delades ut.
Den intresseanmälan var inte bindande på något sätt utan man måste aktivt välja att gå med nu och det är först då man får tillgång till alla de gemensamma utrymmena.
Vidare beskriver hon sina arbetsdagar och påpekar mängden möten det blir.

- Det har inte bara varit positivt med de gemensamma lokalerna. Riktlinjer har varit tvungna att sättas upp på grund av att lokalerna har använts som bland annat böneplats för någon av de boende under upprepade tillfällen som exempel.
Alla ska känna sig välkomna, och därmed har Bostadsbolaget satt upp en nolltolerans om att lokalerna inte får användas som politiska eller religiösa arenor och samlingspunkter. De allmänna reglerna är att man ska uppföra sig och bete sig utan att på något sätt verka störande för andra boende.

Strax därefter ringer telefonen och hon ursäktar sig och säger att hon måste avvika till förmån för andra saker. Intervjun är slut.

Informant 2

Jag förklarar min avsikt med intervjun och talar också om vilket syfte och varför jag vill höra dennes version är det hela. Jag inleder intervjun och vi börjar prata…

När flyttade du hit?
- Snart två år, flyttade hit i september.
Och tidigare bodde du?
- Jag hade en bostadsrätt på Bangatan.
- Om jag börjar med när jag sökte lägenheten blev jag väldigt förvånad över att jag hamnade i en affärsmässig struktur här, att det var ett företag som säljer tjänster till sina hyresgäster. Detta hade jag inte föreställt mig, utan jag hade föreställt mig det mer som att det var en myndighetslik organisation som plockande in sina gäster, mer eller mindre som ett nummer i en ordning och typ de. Det här var som att komma till en affär och vara kund hos Bostadsbolaget och det förvånande jag mig över litegrann. Man blev så väldigt väl behandlad och bemött. Likadant gäller här i huset, Detaljerna såsom hjälp av kvartersvärden. Förvånande över att det har fungerat så bra, och att man får den hjälp man efterfrågar även om det ibland tar lite tid innan någon kommer och hjälper en.
Jag känner sen tidigare folk i huset, haft garageplats sen tidigare…känner folk där ifrån. Genom att prata med de som var i garaget fick han höra olika åsikter om huset också.
Sen jag flyttade in har de förändringar som var planerade skett. Jag flyttade in precis i skarven och fick därmed inte rösta i valet om projektets genomförande utan gav automatiskt en ja-röst till idén.
Jag tycker idén är bra men ser samtidigt till att behoven är så olika bland så många boende som det ändå är i huset. Många i huset bor här av den anledningen att de vill ha det som en hyresrätt tillhandahåller men inte mer, alltså inga direkta umgängen med övriga boende i huset. Jämför detta med ett villaområde.
Påpekar också antalet singlar i huset…och att det säkert finns dom som vill se sin fotbollsmatch tillsammans med andra eller gå ner och dricka sitt 11-kaffe men att detta blir en selekterad grupp som gör det. Man måste inrikta verksamheten på olika sätt för att nå alla.
Ordningsregler är något som är bra att ha redan från början för att alla ska veta vad som gäller och att alla redan från början ska känna sig säkra och trygga i dem gemensamma lokalerna utan att något ska verka stötande…ingen ska få lägga beslag på något av utrymmena.
Utomhusmiljöerna har sedan tidigare varit använda av folk, folk som solande, tog med sig sin termos ner etc. denna plats har varit allas och det har varit en mångfald som jag tycker det ska vara och få vara.
Jag deltar själv inte i aktiviteterna, jag är inte speciellt aktiverad…jag använder mig av den gemensamma datorn. Det är bra att det finns men det är viktigt att ingen lägger in bakgrundsbilder som verkar stötande för andra.
Jag är också sån som person att jag söker upp sådana som jag vill umgås med, men har svårt att gå in i stora grupper med människor jag inte känner…det blir nog ganska måttligt med mitt deltagande.

De politiska tankarna och åsikterna ska inte hindra från att göra saker som inte ligger i ens eget intresseområde. ”Om jag nu vill cykla kan jag göra det, men jag ska inte tycka att

andra ska göra det bara för att jag gör det, och inte heller tycka att det är något konstigt med att andra inte gör det…"

Aktivitetsutbudet är jag inte påverkbar av, jag väljer själv när och vad jag vill göra saker och behöver inte göra det i grupp med andra. Vill jag delta gör jag det…
Jag vill också påpeka att det inte är saker inom mitt intresseområde som tas upp bland aktiviteterna och därmed blir jag inte intresserad (senare kommer det fram att intresset främst består av teknik och att nyfikenhet finns där och viljan av att lära sig nya saker)
Saker som organiseras kanske skulle funka, t.ex. samla ihop en grupp och se om intresset finns och ta en gemensam resa till Ullared, exempelvis. Dock är det inte säkert att detta skulle fungera ändå, trots att det är organiserat i förväg. Det är inte lätt att få folk intresserade..

- Det som skulle väcka mitt intresse är egentligen inte någon aktivitet utan snarare att det ska finnas människor där som jag kan sympatisera med, det viktigaste är inte att man gör en specifik grej.
- Jag lever också efter en princip att alltid säga ja, och det gör att jag säger ja till alla tänkbara olika scenariors. T.ex. fick jag ett erbjudande om att följa med till Gran Canaria och det tackade jag ja till, fast att jag har nyss hade varit där. Detta är en sådan typisk sak som jag säger ja till…

Har du någon kontakt med dina grannar?
- Njaeee inte mer än att man har pratat någon gång sådär då och då…att man hälsar på varandra…inte så att jag har hittat någon bästa vän direkt.
Hade detta varit ett villaområde hade det säkert varit helt annorlunda, men när man väljer att bo i lägenhet är det kanske för att man vill vara mera "ensam".
Säkert är den nya satsningen bra för några…jag ska själv testa det under år, det kostar ju bara 600kr för ett år. Sen vill jag nog inte vara med och få det lagt på hyran under resten av åren jag kommer bo här…
Det är väldigt bra med gymdelen och fler skulle nog må bra av att komma ner och röra på sig…det är i alla fall min version och min förhoppning. Hobbyrummet är också något jag skulle kunna tänka sig att nyttja.
De som flyttar in nu har inte heller något val utan blir direkt medlemmar i Next Step Living och på sikt kan det nog medföra att det ökar i användning när intresset ökar, och att folk aktivt söker sig till huset på grund av dess värde.
Det är skönt att fokus inte ligger på barnfamiljer i huset utan på andra kategorier människor…
Det är svårt att aktivera hyresgästerna på det sättet man gör idag, man skulle istället använda sig av hyresgästernas önskemål och utgå ifrån dem…det tror jag skulle fungera lättare. Lite förutsättningarna för ett projekt av den här sorten är just gemenskap och man målar upp bilder av hyresgäster som är med och deltar på olika sätt, men det är ju också en förutsättning att någonting händer i verkligheten och att hyresgästerna verkligen är med och driver fram saker.

Jämförelse med bostadsrättsförening men nämner också maktmissbruk som kan förekomma i dess styrelser som man väljer men som efter det kan besluta om saker och kan hitta på vilka vansinnigheter som helst. Och därför är den här boendeformen också så värdefull när man har någonting att jämföra med, eftersom man ser hur man försöker arbeta här.

Vi diskuterar klasskillnader, hur olika generationer ser på värde. Exempel på att om fler och fler högutbildade intellektuella flyttar in och bor här under sina tidiga karriärsår kan

påverka hur serviceutbudet ser ut men att när man har gjort karriär, man skaffar barn etc. flyttar man. Förskjutning bland värderingar är väldigt påtagliga.
I framtiden kommer säkert tjänster som idag inte ses som självklara i ett hem vara helt självklara på grund av att utvecklingen går framåt och vi vill ha mera service hela tiden. Att bo här i framtiden tror jag därför kommer vara bra då serviceutbudet med all säkerhet kommer att öka.

Informant 3 och 4

Jag förklarar min avsikt med intervjun och talar också om vilket syfte och varför jag vill höra deras version är det hela. Jag inleder intervjun och vi börjar prata…

Hur skulle ni beskriva hur det var att bo här innan?
3: Jag kommer knappt ihåg hur det var.
4: samma här!
3: Men jag trivs så bra så, men jag saknar ingången i 47:an…när man skulle gå ut var det så lätt att ta den vägen.
På frågan om hur länge de har bott här får jag svaren.
3: Jag har här i tolv år…
Samtidigt kommer Nextstepvärden in och U börjar prata med henne om en trasig kaffemaskin som tog hennes pengar men inte gav henne något kaffe…
4: Jag har bott här i 19år
Fler personer kommer och jag frågar om vi ska avbryta intervju för en stund…

3: Tidigare hade vi en mindre samlingslokal som vi samlades i varje onsdag kl. 11 och fikade. Vi var nog 15-20 stycken där varje gång. De nya lokalerna är mycket trivsammare men det är å andra sidan mycket mindre folk som ansluter till träffarna
4: Det kan jag tala om varför, det är för att somliga vägrar att gå hit. I ren protest.
En protest emot?
4: Mot att vi betalar, dem där 220kronorna som läggs på hyran varje månad. Det är en del som protesteras emot.
3: Men det är ju egentligen det samma, betala får de ju göra i alla fall…
4: …men toaletten duger ändå för vissa
3: Mmm
4: Jo, men det är också det enda som duger här.
4: Men det är ju sant
3: Ja, visst visst
3: Men annars är det bra här tycker jag…men hissen i vår uppgång (här avbryter jag och får oss i på rätt ämne igen)
3: Och så har vi ju fått tvättstugan nu med det här nextsteppen och det är ju väldigt bra…när man väl kommer under fund med hur den fungerar (syftning på bovistskärmar från vilka man bokar tvättid etc.)

Deltar ni i aktiviteter som sker?
Båda: JA!
3: Varje gång, om det passar
Har det varit aktiviteter i huset tidigare innan man byggde om?
3: Nej, i alla fall inga som jag har vetat om.
Och hur upplevs det nu då med aktiviteter och så?
Båda: Positivt!

4: Men det är tråkigt att det är så dålig uppslutning, men vid lucia var det bra…då fanns det alkoholglögg. hahahahaha! Så då var det några som kom…
4: Vi får säga till värden om att anordna en whiskeyafton, eller vinprovning…
3: Men det är alltid så att det kommer fler när det är gratis.
J: Jaaaa.
Det är något med svenskar och ordet gratis…
3: Ja det är konstigt asså…
4: Ja det är löjligt
3: Och ändå betalar vi bara tio kronor när vi kommer hit, och antingen är det någon som har bakat, eller så har värdinnan gjort det. Igår exempelvis fick vi en ost/skink macka och kaffe för 10 kronor. Det är ju inga pengar…och ändå var det lite folk.
Och så var det några från IFK som var här och pratade och det var väldigt intressant.
Och jag som inte är intresserad av fotboll blev det. Och det var på grund av honom, han som berättade…
Finns det någon aktivitet som ni skulle vilja att det fanns i huset? Och som kanske skulle gynna huset?
3: Nu ska vi se, det är ju invigning på lördag
4: Nästa lördag…
3: Invigning av de nya lokalerna och då får vi se vad som blir där.
4: Ja, i klubb Majviken
3: Annars har vi inget annat, det blir trädgården för det mesta hela sommaren, men jag för min del åker ut till Saltholmen … till kallbadhuset där. Men de flesta sitter ute i trädgården hela sommaren. Och så ordnas det nån grillfest ibland, på kvällen, ett glas vin, och nåt att äta.
Är det på initiativ av hyresgästerna?
3: Ja, det är på hyresgästernas initiativ
Om man jämför med hur det var innan. Upplever ni då att gemenskapen har blivit större? Att man pratar mer med sina grannar nu än tidigare?
4: Det har alltid varit så i detta huset, alla har hälsat på alla.
3: Ja
4: När man går förbi så hejjar man.
3: Men jag fått mer gemenskap med exempelvis en annan kvinna.
4 Ja
3: Och dig
4: Ja
3: …sen jag flyttade hit.
3: För dem gick aldrig ner i dem tidigare gemensamhetslokalerna men det gjorde jag, men nu när vi har nya lokaler och fler kommer tid har vi genom det lärt känna varandra.
4: Ja
U: Så det blev mer gemenskap nu än förut för min del
J: Det berodde mycket på att det var avstängt mellan husen, det kommer du ihåg va? Syftande på den mur som tidigare delade av gården i två och som gjorde att de olika husen inte hade någon direkt förbindelse med varandra.
4: Alla fick gå ut och genom trädgården och där satt många och de lärde man känna och prata med. Det är på det sättet jag har bland annat lärt den kvinnan jag pratade om tidigare.
3: Ja, de var de
3: Och så har vi ett problem med att vi har en massa invandrare som kommer hit och röker rökelse och ber sina böner
4: Ja
U: på helgerna
J: Islamister…
J: Tycker du det är rätt?

Jag förklarar här att jag inte har någon åsikt om det här men att jag föredrar om de gemensamma lokalerna hålls fria från politiskt och religiöst innehåll. Jag försöker återvända till mina frågor och fortsätta intervjun.
3: Det är väl det enda negativa jag kan säga om det här…
4: Ja, ett tag var det ett problem med ungdomar som kom var här och slängde sig i sofforna.
3: Ja men det var när de skulle ta sin tenta vet du, och då var dem här och bredde ut sig överallt här
3: och låg på sofforna
4: och låg på sofforna ja…
Båda: men nu har vi blivit av med det problemet…
Jag frågar här vad damerna menar med problem och frågar även vad som anses vara en okej användning, exempelvis jag själv om jag tar med mig vänner dit för att plugga…
Detta är något dem inte har något att invända sig emot, det handlade bara om att när man är måste använda sig av lite förnuft och hyfs…det framkommer att tidigare har ungdomarna haft fötterna på bordet som exempel.
3: Detta är väl det enda störningsmomentet som vi har haft här…och så invandrarna…

En annan granne kommer in och alla hälsar.
Hur tror ni att ett boende utformat efter kollektivhusidealen och dess tanke skulle fungera idag?
3: Toppen tror ja
4: Jaaa
3: Vi har ju en som bor här och som jobbade här när det var kollektivhus på 1960-talet. Hon arbetade i receptionen. Hon flyttade hit när huset var ganska nytt och bor kvar än idag. Hon är över 90 år idag. Hon har ju berättat hur det var här då när man fick gå till receptionen och bestämma vad ville ha hjälp med, om de ville ha tvättat hjälpte hon till att skicka iväg tvätten till tvätteri. Man kunde också beställa mat men det var också väldiga restriktioner och bland annat fick man inte ha några hundar i huset … nu dräller det utav hundar. Så detta är nog något som många skulle tycka var bra om det kom tillbaka (syftade på tjänsterna som erbjöds)
4: Man fick inte ha hund i någon av Bostadsbolagets lägenheter förr…det vet du ju väl.

Om service skulle funnits i huset. T.ex. tvätt, städning etc. är det något som ni skulle lockats av?
3: Det har vi på agendan nu! Next Stepvärden undersöker möjligheterna
3: Fönsterputs och allting sånt
3: Och även mat
3: Och det är det många som intresserade av.
Vi kommer in lite på om huset ursprungstanke och om hur det var när det byggdes, och också varför man slopade det senare. Jag frågar också om vad det är som behövs för att man ska uppleva en gemensamkänsla.
3: Vem var det inte lönsamt för? Du sa att det inte var lönsamt? (med syftning på mathållningen)
De var väl för att underlaget förändrades, färre åt och fler lagade mat hemma…
3: Men tror du inte det beror på att äldre försvann och det kom ungdomar istället…det är väldigt mycket ungdomar här nu. För nu anser jag att det, eller ja, det är många äldre i huset nu som pratar om både städ, tvätt och mat.
Vi pratar om att detta säkert är tjänster som skulle fungera i huset och alla nickar medhållande och kommenterar avslutningsvis med ett ”absolut”.
Vi diskuterar formen för hur sådana verksamheter skulle fungera och 4 lägger till:
- Ja de är mycket som ska falla på plats, för det blir ju anställda och så därtill.

3: Men det får vara för en billig peng då du.
3: Städet då till exempel. Jag har städhjälp idag, de kostar 200kr i runda slängar var tredje vecka. Så det får vara något sånt, någonstans där, i den stilen. Men jag skulle gärna avsäga mig den och anlita den en inifrån för att gynna den sorten som blir då i så fall. I det priset ingår fönsterputs också.
Vi pratar om att Bostadsbolaget troligtvis inte kommer anställa någon direkt för liknande arbetsuppgifter utan i så fall knyta externa företag till dessa tjänster.
4: Jaaa
3: Och då kostar ju det också.
3: Men det är många som skulle ställa upp på vad jag har hört, på städning och så…
4: Jaaa, absolut

Vad tror ni behövs för att huset ska fortsätta vara så som det är även i framtiden? Vad krävs? Behövs det någon, exempelvis en värd/värdinna för att driva det hela?
3: Jag tycker synd om värdinnan. Hon har försökt alla möjliga aktiviteter, men ingenting har folk nappat på. Sist var det boule och det gjorde vi två- tre gånger och sen lade vi av med det. Och sen skulle det upp på tavlan om nån hade något som de ville göra och så vidare…men det blir aldrig någonting. Det är väldigt dålig uppslutning och dålig fantasi, men det är klart den fantasin den går ju bort när det inte är några som är intresserade.
3: Jag är med några och spelar kort här, det gör vi varje vecka, ungefär en gång i veckan. Det är ju en rolig grej.
Vi pratar lite om storleken på huset med så många hushåll inblandande och följdfrågorna som uppkommer behandlar just storleken om det kan vara just det som är så svårt, att få alla intresserade och hitta gemensamma nämnare och intressen. Vi pratar om cykler och jag berättar om att det finns forskning gjord som visar att en tioårsperiod är ofta livslängden för ett kollektivboende. Frågan om de tror att eldsjälar kanske behövs för att dra igång något kommer upp.
3: Jag tror inte det hjälper att ta in någon ny eldsjäl, och någon bättre än värdinnan vi har nu kommer vi inte hitta.
4: Men jag tror det gäller bland hyresgästerna…
3: Jaså hyresgästerna

Jag frågar hur man ska komma till rätta med den här problematiken för att undvika att hela projektet faller.
3: Ja du, det är en bra fråga.
4: Nytt folk, nytt folk, det får ju inte bo några barn här, det finns inga barnvagnsutrymmen här, inga sandlådor, man vill inte gärna ha barn här. För det förpliktigar allt för mycket. Och det kan vara så att barnfamiljer inte har den tiden som kanske krävs för engagemang i en gemenskap.

3: En grej skulle kanske vara om det blev bostadsrätt, då kanske det skulle bli något annat. Då kanske bara vissa typer flyttar in och inte det här slöddret som jag får kalla dem för…många…
4: Men du vet, då blir det såna som inte har råd att köpa sina lägenheter…
3: Men då får dom flytta då vet du!
4: Ja men det är väl inte rätt?
3: så kanske…eller jag vet inte det
4: Om det ska bli bostadsrätt här och jag inte har råd att köpa min lägenhet som jag trivs i. Ska jag få flytta då?
3: Det var bara ett ultimatum
4: Om några köper och andra inte har råd blir det ett slags ”vi” och ”dom”.

Samtalet fortsätter vidare och vidare på tanken på ombildning, och diskussionen om huruvida det skulle höja eller minska de boendes kostnader och om det skulle innebära en klassresa, dvs. annat klientel än tidigare flyttar in…

Ni båda har ju bott i andra boende tidigare, hur skulle ni jämföra med det här boendet?
4: Det går inte att jämföra!! Haha! Jag bodde ju i Tuve från det att det var nytt där, och det var väl fint men jag är stadsmänniska…bara man skulle handla lite så var man tvungen att åka in till stan. Här är det nära till allt.

Friare samtal gjorda med boende i Majviken

När jag kommer in i det gemensamma vardagsrummet sitter det redan antal personer där, alla är äldre än mig. Det är bara en man i sällskapet. Nextstepvärden fixar med fikabrödet under tiden som kaffet rinner ner.
Jag hälsar på alla och de frågar lite försynt om vem jag är och jag berättar. Vi kommer snabbt igång efter att jag presenterat mig och mitt syfte är. Samtalen inleds och jag antecknar.
Det pratar om kaffebrödet, och om vem som har bott längst i huset. U börjar prata om I som jobbade som värdinna tidigare. E, som är 95 hojtar till från sin kant och säger att hon minsann är äldre än I (91år).
L kontrar och frågar: om inte det stämmer att hon har bott i huset sen det byggdes?
E: Nej, jag flyttade in här året efter, 1965 flyttade jag in. Det var ett par som hade bott före oss i lägenheten men de skulle ha barn och var tvungna att flytta… (man fick inte ha barn i huset utan när man blev med barn blev man erbjuden ett boende i någon annan lägenhet som var anpassade för familjer…)

F som är en den enda mannen i sällskapet börjar tala med kraftig stämma om att han minsann trivdes i huset före ombyggnationen men att han trivs ännu bättre nu. De andra runt bordet håller med. Alla trivs och tycker det är bra på alla sätt. Det börjar diskuteras kring det negativa och priset som omdaningen av huset har medfört för varje hyresgäst…och varför det ska gnällas om en sådan liten summa som 220kr när man får så mycket för pengarna…
F: Ja, och så finns det ju tv här nere och massor med kanaler som man kan titta på…

Under tiden som vi sitter där ansluter en kvinna som tar en stol och sätter sig bredvid mig…
- Ja, jag tvättar det är därför jag är lite sen. Men nu ska det bli gott med kaffe.
F: det var förbannat gott med kaffe!
Ett par kvinnor till ansluter, och bara ett par minuter senare ansluter ytterligare än.
På grund av brist på platser sätter sig de nyankomna vid ett annat bord efter att de glatt hälsat på alla.
Kvinnan bredvid mig berättar om att hon har bott i huset sedan 20 år tillbaka men att det var först efter ombyggnaden som hon lärde känna de andra runt bordet, tidigare hade hon aldrig pratat med dem…
Runt det samtalsämnet håller vi oss ett tag och det lyfts att den stora delen av umgänget i huset var som mest aktivt för 15-20 år sedan. Då brukade kvinnorna fixa mat och männen ställde i ordning på gården och så träffades man där ute och hade det trevligt tillsammans berättar F. Men något sådant händer inte längre. F berättar även en historia om hur den nya pergolan kom till för 15 år sedan…det var för att den gamla var helt rutten, vilket F hade påpekat och två dagar senare var den riven.

Sen var det ett 20-tal hyresgästers som var med och bestämde om den nya, hur och var den skulle placeras.
F: det kan bli lite för varmt där borta i hörnet (på den stora gården) när solen skiner och då är det bra med pergolan som ger lite skugga…den är inte lika lång som förut men den är bra och det har vi använt mycket.
U: ja den har varit så bra så. Där kan man sitta när det regnar.

Samtalen avlöser varandra. Det pratar om den dåliga uppslutningen kring de aktiviteter som sker och att det har blivit sämre sen ombyggnationen…men de säger samtidigt att det säkert kommer bli bättre med tiden. Kanske redan efter att den nya delen av huset har invigts. Samtalet glider över i vad som fanns i huset förr.

Vi fortsätter prata och kommer in på säkerhet och att det är många som kan koden till porten
L: Ja, halva Göteborg kan ju den koden, hahaha
Det sägs att den koden inte har blivit bytt på säkert 10 år…

Några yngre ansluter också till träffen och vi börjar prata om de aktiviteter som huset erbjuder och vilka faktorer som kan spela in för huruvida den här boendeformen kommer kunna överleva, och vi diskuterar hur olika generationer ser på gemenskap.
- Yngre är sällan intresserade av de aktiviteter som erbjuds här. Vet inte varför faktiskt.
Vi pratar om vad som kan spela roll och om hur man bör göra för att ändra trenden, och vi pratar om tillgänglighet och att huset kanske inte bara kan leva under dagtid utan även på andra tider på dygnet.
De yngre i sällskapet kontrar och vi inleder en liten debatt om varför man inte deltar i aktiviteterna som ung, och det beror till stor del på det utbud som erbjuds samtidigt som det är svårt att hinna med när man har fullt upp på dagarna med annat såsom jobb eller skola. Andra hypoteser som diskuteras är huruvida yngre vill veta på förhand vad de får ut av att delta. Något som lyfts fram som positivt är satsningen på Klubb Majviken med gym och biorummet, det är något de flesta kan tänka sig att nyttja och säkert kommer de yngre i huset hitta dessa platser fortare och använda dem mer flitigt…

Samtalen fortsätter en liten stund till men det är främst frågor som redan diskuterats som fortsätter diskuteras. Jag tackar för mig och lämnar rummet och samtalet är slut för min del.